МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	*інститут економіки та бізнес-освіти*
Кафедра	*фінансів і бухгалтерського обліку*
Спеціальність	*072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»*
Форма навчання	*денна*

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Швидкий Кирило Сергійович
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему **Аналіз та фінансування оборотних активів в період відновлення**

за матеріалами ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

(повна назва бази дослідження)

науковий керівник ***к.е.н., доцент*** _____ **Нєізвєстна О. В**

(наук. ступінь, вчене звання) *(підпис)* *(прізвище, ініціали)*

Робота допущена до захисту в ЕК
Протокол засідання кафедри
від *16 червня* 2025р. № *13*
Завідувач кафедри _____
(підпис)
к.е.н., доцент *О.В.Нєізвєстна*
Наук. ступень, вчене звання *Ініціали, прізвище*

Кривий Ріг – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	*інститут економіки та бізнес-освіти*
Кафедра	*фінансів і бухгалтерського обліку*
Спеціальність	*072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»*
Форма навчання	*денна*

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри _____ *О.В.Нєізвєстна*
(підпис) (Прізвище, ініціали)
«__*04*__»___*квітня*___ 20*25* року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ

1. Тема роботи: **Аналіз та фінансування оборотних активів в період відновлення**

Керівник роботи___к.е.н, доцент Нєізвєстна О. В.
затверджені наказом закладу вищої освіти від «_04_» __*квітня*__ 20*25* р. №__*228-ст*___

2. Строк подання здобувачем роботи до «*07*» _*червня*__ 20*25* р.

3. Зміст кваліфікаційної роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

Розділ 1. Теоретичні та методологічні засади аналізу оборотних активів підприємства та джерел їх фінансування
1.1 Економічна сутність, склад, класифікація та джерела формування оборотних активів підприємства
1.2 Методичний інструментарій аналізу оборотних активів підприємства
1.3 Методи та підходи до фінансування оборотних активів підприємства

Розділ 2. Аналіз стану оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та джерел їх фінансування в період відновлення.
2.1 Загальна характеристика діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».
2.2 Аналіз динаміки та структури джерел фінансування оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в період відновлення.
2.3 Оцінка ефективності використання оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Розділ 3. Заходи щодо підвищення ефективності фінансування оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в період відновлення.
3.1. Шляхи підвищення ефективності джерел фінансування оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».
3.2 Оптимізаційна модель ефективного фінансування оборотних активів підприємства.

Об'єктом дослідження виступає процес аналізу та фінансування оборотних активів підприємства в період відновлення.
Предмет дослідження – оборотні активи підприємства.
Мета кваліфікаційної роботи: дослідити теоретико-методичні і практичні аспекти ефективного аналізу та фінансування оборотних активів в період відновлення.

5. Дата видачі завдання «_*04*_» ___*квітня*_____ 20*25*р.

1. КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів МДР	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата, підпис)
1	Підготовка розділу 1	до 11.04.2025	
2	Підготовка розділу 2	до 02.05.2025	
3.	Підготовка розділу 3	до 23.05.2025	
4	Отримання відгуку від наукового керівника	до 07.06.2025	
5	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 10.06.2025	
6	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	до 13.06.2025	Реєстраційний №___ «_*13*»_червня_2025 р.
7	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	14.06.2025	
8	Підготовка до захисту в ЕК	до 20.06.2025	

Завдання підготував науковий керівник _____ Нєізвєстна О. В_
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання одержав _____ ____Швидкий К. С._
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Швидкий К. С. Аналіз та фінансування оборотних активів в період відновлення. - Рукопис.

Кваліфікаційна бакалаврська робота за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Державний університет економіки і технологій. 2025 р.

Кваліфікаційна бакалаврська робота присвячена дослідженню аналізу та фінансування оборотних активів в період відновлення. Визначені методологічні засади аналізу оборотних активів підприємства та джерел їх фінансування, показано економічну сутність, склад, класифікацію та джерел формування оборотних активів підприємства. Розглянуто методичний інструментарій аналізу оборотних активів підприємства та ефективні підходи до фінансування оборотних активів підприємства.

На прикладі ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» проаналізовано структуру, динаміку та джерела формування активів. Досліджено ефективність використання оборотних активів з використанням показників оборотності, ділової активності, ліквідності й платоспроможності. Визначено основні напрями підвищення ефективності фінансування оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

В роботі сформульовані власні пропозиції та обґрунтовані заходи щодо підвищення ефективності фінансування оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в період відновлення. Надана оптимізаційна модель ефективного фінансування оборотних активів підприємства. Практичні рекомендації роботи мають прикладний характер і можуть бути використані для покращення управлінських процесів.

Ключові слова: активи, фінансування оборотні активи, запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти, оборотність, ефективність управління.

ЗМІСТ

стор.
ВСТУП 6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДЖЕРЕЛ ЇХ ФІНАНСУВАННЯ 8
1.1 Економічна сутність, склад, класифікація та джерела формування оборотних активів підприємства 8
1.2 Методичний інструментарій аналізу оборотних активів підприємства 21
1.3 Методи та підходи до фінансування оборотних активів підприємства 32
Висновки до розділу 1 39
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» ТА ДЖЕРЕЛ ЇХ ФІНАНСУВАННЯ В ПЕРІОД ВІДНОВЛЕННЯ 39
2.1 Загальна характеристика діяльності ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» 40
2.2 Аналіз динаміки та структури джерел фінансування оборотних активів ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» в період відновлення 53
2.3 Оцінка ефективності використання оборотних активів ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» у період відновлення 68
Висновки до розділу 2 73
РОЗДІЛ 3. ЗАХОДИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» В ПЕРІОД ВІДНОВЛЕННЯ 74
3.1. Шляхи підвищення ефективності джерел фінансування оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» 74
3.2 Оптимізаційна модель ефективного фінансування оборотних активів підприємства 78
Висновки до розділу 3 84
ВИСНОВКИ 85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 88
ДОДАТКИ 92

ВСТУП

Провідне місце у забезпеченні безперебійної виробничої діяльності підприємства належить ефективному використанню його оборотних активів, які безпосередньо беруть участь у процесі виробництва продукції, знаходяться в постійному русі, забезпечуючи тим самим процес відтворення на підприємстві. Наявність достатнього обсягу оборотних активів та ефективне управління ними забезпечує підприємству планові прибутки, безперебійне виробництво, а також достатній рівень ліквідності та платоспроможності.

Для досягнення успіху у своїй діяльності, суб’єкти господарювання мають першочергово зосередитися на оптимальному використанні наявних ресурсів, забезпеченні їх максимальної ефективності та постійному зростанні фінансових результатів. Серед цих ресурсів особливе місце посідають оборотні активи, адже їх склад та структура безпосередньо формують фінансовий стан підприємства та визначають його можливості для подальшого розвитку, особливо в період відновлення. З огляду на це, ефективне управління оборотними активами є вкрай важливим. Необхідність глибокого аналізу та належного фінансування оборотних активів для забезпечення прибутковості підприємств в умовах нинішньої економічної невизначеності і стала підставою для вибору даної теми дослідження.

Значний внесок у формування теоретичних основ управління оборотними активами підприємства зробили О. Бланк, С. Майєрс, Р. Мертон, М. Білик, О. Філімоненков, Т. Демченко, В. Ковальов, Р. Слав'юк та інші дослідники. Методичні аспекти аналізу оборотних активів, зокрема їх ефективного формування та використання, також детально вивчені багатьма авторами. Окремо слід відзначити роботи О. Поважного, О. Покропивного, Л. Драгун, Т. Примак, О. Чубки, які присвячені теоретичним засадам сутності та методикам оцінки ефективності управління оборотними активами підприємства.

Метою бакалаврської роботи є дослідження теоретико-методичних і практичних аспектів ефективного аналізу та фінансування оборотних активівпідприємства в період відновлення.

Поставлена мета роботи зумовила необхідність вирішення наступних

завдань:

- дослідити економічну сутність, склад, класифікацію та джерела формування оборотних активів підприємства;

- розкрити методичний інструментарій аналізу оборотних активів підприємства;

- охарактеризувати методичні засади до фінансування оборотних активів підприємства;

- проаналізувати стан, фінансування оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;

- оцінити ділову активність, ліквідність і платоспроможність підприємства;

- дослідити ефективність використання оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

- визначити основні заходи щодо підвищення ефективності фінансування оборотних активів підприємства в період відновлення.

Об’єктом дослідження виступає процес аналізу та фінансування оборотних активів підприємства в період відновлення.

Предмет дослідження – оборотні активи підприємства.

Інформаційною основою для написання цієї роботи слугували різноманітні джерела, включаючи чинне законодавство, нормативно-правові документи, а також спеціалізовану наукову літературу: монографії, підручники та наукові статті з проблематики фінансування оборотних активів підприємств. Практична частина дослідження ґрунтується на річній фінансовій звітності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Структура роботи обумовлена темою, актуальністю та окресленими завданнями дослідження. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Практична цінність роботи полягає в можливості використання наданих рекомендацій щодо підвищення ефективності формування і використання оборотних активів у діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДЖЕРЕЛ ЇХ ФІНАНСУВАННЯ

1.1 Економічна сутність, склад, класифікація та джерела формування оборотних активів підприємства

Оборотні активи є однією з найважливіших складників активів будь-якого підприємства, що забезпечують безперервність його операційної діяльності. Їх ефективне управління є ключовим фактором фінансової стійкості, платоспроможності та рентабельності.

В період відновлення економіки України та її євроінтеграції, ефективна організація управління оборотними активами промислових підприємств набуває особливого значення. Кожне підприємство, для здійснення своєї господарської діяльності, повинно мати у власності або володінні певне майно. Це майно, відображене в балансі підприємства, становить його активи.

Участь оборотних активів у діяльності підприємства відбувається у двох площинах: виробництво та реалізація. Зокрема, активи, що залучаються до виробництва на один операційний цикл, повністю включаються у вартість готової продукції та змінюють свою фізичну форму. На противагу цьому, грошові активи не є прямими учасниками виробничого процесу. Їхнє призначення полягає в забезпеченні безперервного кругообігу капіталу, інтегруючи виробничі цикли з процесами реалізації продукції.

В економічній теорії поняття «оборотні активи» може мати різні назви – «оборотні кошти», «оборотний капітал» або «робочий капітал». Однак, незважаючи на термінологічну різноманітність, економічна суть цього поняття універсально трактується як у вітчизняній, так і в закордонній літературі.

Згідно з національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [4], оборотними активами вважаються грошові кошти та їх еквіваленти, що не мають обмежень у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання

протягом операційного циклу підприємства або протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Це означає, що на практиці бухгалтерського обліку до оборотних активів зараховують усі види майнових цінностей (активів), термін використання яких становить менше року або менше операційного циклу, якщо його тривалість перевищує рік.

Аналіз управління оборотними активами є предметом детального вивчення багатьох видатних науковців. Серед зарубіжних дослідників у цій сфері відомі Велми Глен А., Сигел Дж., Шим Дж., Е.С. Хендріксен. До вітчизняних вчених, що присвятили свої праці даній проблематиці, належать Ф.Ф. Бутинець, Є.В. Мних, О.В. Олійник [6], О.І. Бланк [7], В.В. Сокуренко, Д.В. Швець, С.М. Бортник, С.О. Ткаченко [26]. Економічні аспекти формування та ефективного використання оборотних активів розглянуті у роботах Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорної [18], С.І. Терещенка, В.В. Федая [24] та інших джерел [18-21]. Питання організації та контролю за процесом управління оборотними активами знайшли своє відображення у дослідженнях Т.В. Кузнєцової, Ю.А. Лук'янчук [22] та Г.С. Мельничук, К.А. Данугян [26].

Багато науковців ототожнюють поняття «оборотний капітал» та «оборотні активи», використовуючи їх як синоніми. Проте таке прирівнювання є помилковим. Суть полягає в тому, що капітал, авансований в оборотні активи, тимчасово приймає їхню речову форму і повертається у своєму початковому обсязі та формі лише після завершення операційного циклу використання цих активів. Важливо відзначити, що оборотний капітал, на відміну від самих активів, не витрачається чи споживається, а лише авансується, щоб після кожного кругообігу знову повернутися у вихідній формі для подальшого авансування.

Господарський кодекс України [1] надає підприємствам право на автономне планування та здійснення господарської діяльності, що включає можливість самостійно визначати методи управління оборотним капіталом та контролювати його раціональне розміщення та використання. Однак, не будь-які грошові кошти, авансовані в оборотні активи, трансформуються в капітал; це відбувається лише тоді, коли вони забезпечують економічний, соціальний

або екологічний ефект. З огляду на це, доцільно розглянути різноманітні наукові підходи до визначення оборотного капіталу та пов'язаних з ним концепцій. Аналіз цих підходів дозволить виокремити різні тлумачення сутності оборотних активів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Визначення сутності оборотних активів в сучасній економічній літературі

Визначення поняття	Автор визначення, літературне джерело
Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.	НП (С) БО №1 [4]
Оборотні активи – сукупність коштів, які забезпечують безперервний виробничий процес.	Володькіна М. В. [8, с. 687]
Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаних протягом одного операційного циклу.	Ковальчук І. В. [16, с. 203]
Оборотні активи – група мобільних активів підприємства із періодом використання до одного року, що обслуговують його операційну діяльність і забезпечують його платоспроможність.	Кулішов В. В. [17, с.94]
Оборотні (обігові) активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, використання яких необмежене, а також інші активи підприємства, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи двадцяти місяців із дати складання балансу підприємства.	Партин Г.О. Загородній А.Г. [27, с. 124].
Оборотні активи – це сукупність матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу (сировина, матеріали, готова продукція, грошові кошти тощо).	Петрович Й. М., Кіт А.Ф., Захарчін Г. М. [28, с. 115]
Оборотні активи – це кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди й фонди обігу для забезпечення безперервного процесу виробництва, реалізації продукції та одержання прибутку.	Сокуренко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М., Ткаченко С. О. [35, с. 190].
Оборотні (обігові) активи – це активи підприємства, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи дванадцяти місяців із дати складання балансу підприємства.	Ситник Н. С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф. [37, с. 126]
Оборотні активи — це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи підприємства, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу чи протягом 12 місяців із дати складання балансу.	М. М. Бердар [27, с. 175] Шило В. П., Ільїна С. Б., Доровська С. С., Барабанова В. В. [41, с. 123]

Джерело: розроблено із використанням [4-28; 35-37].

Низка авторів [11, 17, 19, 21-23] ототожнюють оборотні активи з оборотними коштами. Однак проведене дослідження дає підстави стверджувати, що «оборотні активи» є ширшим поняттям, ніж «оборотні кошти». Це пояснюється тим, що загальноприйнятий поділ оборотних коштів на оборотні фонди та фонди обігу не включає такого важливого складника господарських засобів, як короткострокові фінансові вкладення. Так, науковці [9, 18, 19, 20] зараховують до оборотних активів грошові кошти, короткострокові фінансові інвестиції, дебіторську заборгованість (рахунки до отримання), а також запаси сировини та готової продукції.

Визначення фондів обігу включає такі компоненти: залишки готової продукції, що знаходяться на балансі підприємств, товари, що були відвантажені, але не отримали оплати від покупців, а також грошові кошти, розміщені на поточних банківських рахунках, у касі, у розрахунках з дебіторами, та кошти, інвестовані у короткострокові цінні папери.

Ефективне формування та розміщення оборотних активів в умовах ринкової економіки дає підприємствам змогу вивільнити суттєвий обсяг коштів, які можна спрямувати на розвиток виробництва.

Через специфіку формування та регулювання окремих елементів оборотних коштів їх класифікують за сферами застосування – у виробництві та обігу. Крім того, ці кошти розрізняють на нормовані та ненормовані (див. дод. А).

Створення та реалізація продукції суб'єктами господарювання відбувається шляхом інтеграції основних виробничих фондів, оборотних фондів та праці. Для підтримання безперервності виробничо-комерційного циклу вкрай важливим є постійне інвестування коштів у ці складові з метою їх розширеного відтворення.

На відміну від основних виробничих фондів, оборотні фонди є ресурсами одноразового виробничого циклу: вони повністю витрачаються, а їхня вартість цілком переноситься на готову продукцію. За способом участі у виробництві оборотні фонди поділяються на три категорії (рис. 1.1). До першої належить та частина, що фізично входить до складу кінцевого продукту, надаючи йому товарного вигляду для споживача. Друга категорія

фондів також повністю використовується у виробництві, але не стає фізичною складовою продукту, втрачаючи свою корисність (наприклад, паливо).

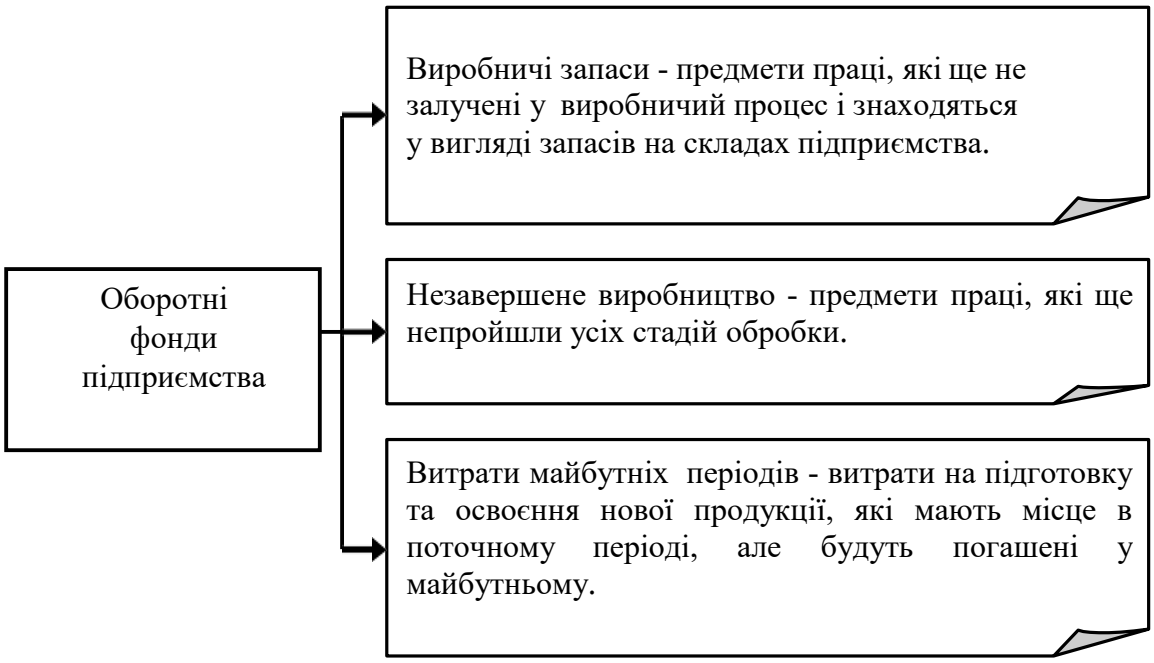

Рис. 1.1 Склад оборотних фондів за характером участі у виробничому процесі.

Джерело: розроблено із використанням [13, с. 184].

За умов функціонування товарно-грошових відносин запаси предметів праці репрезентують, з одного боку, сукупність матеріальних цінностей, а з іншого – акумульовані затрати суспільної праці, що формують вартість оборотних, виробничих фондів та фондів обігу.

А.М. Поддєрьогін [40, с.187] звертає увагу на різноманіття підходів до визначення сутності оборотних активів в економічній літературі. Він зазначає, що деякі економісти надмірно спрощують їхнє трактування, зводячи до «предметів праці», «матеріальних активів» або «грошей, що перебувають в обігу». Найбільш поширеними є такі два визначення оборотних коштів:

1. Оборотні кошти як грошові ресурси, що авансуються в оборотні виробничі фонди та фонди обігу з метою забезпечення безперервності виробничого процесу та реалізації готової продукції.

2. Оборотні кошти як активи, які можуть бути конвертовані у грошові кошти протягом одного виробничого циклу або одного календарного року.

Окремі дослідники поширюють наведене визначення й на термін «оборотний капітал». Згідно з їхніми поглядами, оборотний капітал – це кошти, вкладені в оборотні активи підприємства, які використовуються або призначені для виробничої діяльності. Це призводить до висновку про тотожність понять «оборотні кошти» та «оборотний капітал» у їхньому розумінні.

У зарубіжній економічній літературі зустрічається підхід, де оборотний капітал визначається як оборотні активи за вирахуванням короткострокових зобов'язань. Це визначення фактично відповідає поняттю власного оборотного капіталу.

Капітал, як загальне поняття, існує у трьох основних формах: грошовій, продуктивній та товарній. З-поміж них, саме грошова форма представляє собою найбільш широке та всеохоплююче розуміння капіталу.

Інша група економістів, зокрема О.В. Михайленко [25, с. 147], трактує оборотний капітал як авансовану вартість, визначаючи його як «інвестиції в поточні активи, які називають також оборотними коштами». При цьому підкреслюється, що оборотний капітал не витрачається чи споживається, а авансується з розрахунком на повернення коштів після кожного виробничого циклу чи кругообігу (виробництво, реалізація, отримання виручки). Хоча це визначення точно відображає економічну природу оборотного капіталу, однак, враховуючи, що короткострокові фінансові інвестиції не включаються до складу оборотних коштів, більш точним було б визначення: оборотний капітал – це інвестиції в оборотні активи.

На фінансування оборотних активів підприємства спрямовані кошти - обігові кошти або оборотний капітал, що використовуються підприємством для забезпечення неперервності процесу виробництва і реалізації продукції.

Для забезпечення безперервності виробничої та комерційної діяльності критично важливим є постійне інвестування коштів у відповідні елементи з метою їх розширеного відтворення. При цьому, попереднє фінансування

оборотних активів повинно орієнтуватися не на квартальні або річні обсяги фондів, а на тривалість одного кругообігу.

Завершуючи один кругообіг, оборотні активи відшкодовуються і вступають в наступний етап, тим самим здійснюється їх безперервний рух (рис. 1.2).

На початковій стадії, шляхом попереднього фінансування, забезпечується закупівля та накопичення необхідних запасів. Далі, у виробничому процесі, здійснюється авансове фінансування вартості створення продукції, що охоплює вартість спожитих виробничих запасів, амортизаційні відрахування основних фондів, а також витрати на робочу силу (зарплата та пов'язані з нею відрахування).

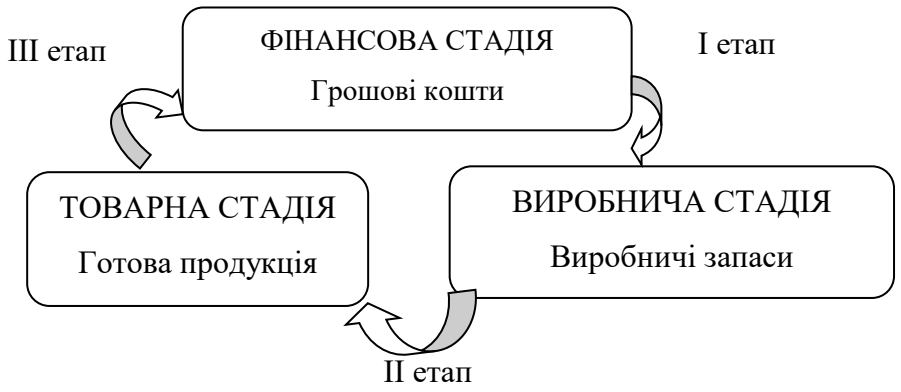

Рис. 1.2 Кругообіг оборотних активів підприємства

Джерело: розроблено із використанням [40, с. 188]

Кругообіг оборотного капіталу починається з виробничої стадії, яка завершується випуском готової продукції. Після цього настає стадія реалізації, що триває доти, доки товарна форма вартості не трансформується у грошову. Отримання виручки від продажу продукції свідчить про визнання її суспільної корисності та про повне відтворення коштів, авансованих на її створення. Грошова форма, яку оборотний капітал набуває на стадії реалізації, одночасно стає початковим етапом для подальшого створення нової вартості. У разі ефективного функціонування підприємства, безперервний кругообіг оборотного капіталу забезпечує не лише стабільність виробничого процесу, а й приріст

капіталу, оскільки сума виручки за реалізовану продукцію перевищує початкові вкладення у виробництво.

Підприємства використовують оборотні активи для виконання двох функцій: виробничої та розрахункової. Щодо виробничої функції, оборотні активи слугують джерелом авансового фінансування для оборотних виробничих засобів. Це дозволяє підтримувати безперервний виробничий процес, при цьому вартість оборотних активів повністю переходить на вартість виготовленої продукції.

Таким чином, приріст капіталу забезпечується завдяки його кругообігу, який проходить через різні стадії та форми (грошову, виробничу, товарну). Пряма залежність ефективності використання оборотного капіталу від тривалості його перебування у кожній формі очевидна: чим коротший термін, тим вища ефективність. Слід підкреслити, що оборотний капітал не безпосередньо створює нову вартість, а робить це через оборотні фонди [26, с. 38].

Склад оборотних активів підприємства показано в додатку А.

Враховуючи специфіку формування та регулювання окремих елементів оборотних коштів, їх поділяють на кошти у сфері виробництва та обігу, а також на нормовані та ненормовані. На основі цього можна констатувати, що оборотні активи та оборотний капітал є взаємопов'язаними категоріями, які відображають одні й ті самі фінансові інструменти: грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення, дебіторську заборгованість та запаси.

Класифікація оборотних активів підприємства по основним ознакам наведена в додатку А1.

Цілеспрямоване управління оборотними активами підприємства визначає необхідність попередню їх класифікацію [17, с. 171].

Систематизація та групування оборотних активів, тобто їх класифікація, є необхідним інструментом для ефективного управління підприємством. Згрупована інформація про оборотні активи, представлена у різних формах, життєво важлива для якісного управління. З одного боку, конкретні управлінські запити до активів визначають, які критерії класифікації будуть

обрані для поділу всієї сукупності активів підприємства. З іншого боку, вивчення існуючих класифікацій активів сприяє виявленню нових способів їх розрізнення та групування, що дозволяє вдосконалювати інформаційну підтримку рішень та подавати дані більш повноцінно. Загалом, чим більше класифікаційних ознак враховано, тим глибшим є розуміння об'єкта.

Серед різних підходів до класифікації оборотних активів, О.М. Чубка пропонує виокремлювати їх за фазами кругообігу: початкові (що були наявні до початку), функціональні (задіяні в процесі) та накопичені (отримані в результаті). Цей розподіл є вкрай цінним для підприємства, адже він дозволяє чітко розуміти, який обсяг оборотних активів був доступний на старті господарської діяльності, скільки з них було використано в операційному циклі, і що саме було отримано в кінці [43, с. 444].

Класифікація оборотних активів за ступенем ліквідності є також дуже важливою. Вона дає підприємству можливість точно визначити, наскільки швидко, у будь-який момент операційного циклу, воно зможе виконати свої поточні фінансові зобов'язання.

За рівнем ліквідності, тобто за критерієм швидкості їх перетворення на гроші з метою забезпечення платоспроможності підприємства, всі види оборотних активів поділяють на:

- абсолютно ліквідні активи – оборотні активи у формі готових засобів платежу (гроші в касі та на поточних рахунках в банку);

- швидко ліквідні оборотні активи – всі форми дебіторської заборгованості на користь підприємства, крім безнадійної;

- низько ліквідні оборотні активи – запаси товарно-матеріальних цінностей у різних формах.

Співвідношення оборотних коштів між сферами виробництва та обігу варіюється в різних галузях економіки. Це пояснюється особливостями організації виробництва, постачання, збуту та системи розрахунків. Для безперервності виробничо-збутового процесу життєво важливо досягти оптимального співвідношення оборотних коштів у цих двох сферах.

Склад оборотних коштів — це сукупність окремих елементів оборотних виробничих фондів і фондів обігу. Склад оборотних коштів у різних галузях господарства може мати певні особливості.

Як відомо, джерела формування оборотних коштів поділяються на власні, позикові та залучені (рис. 1.3).

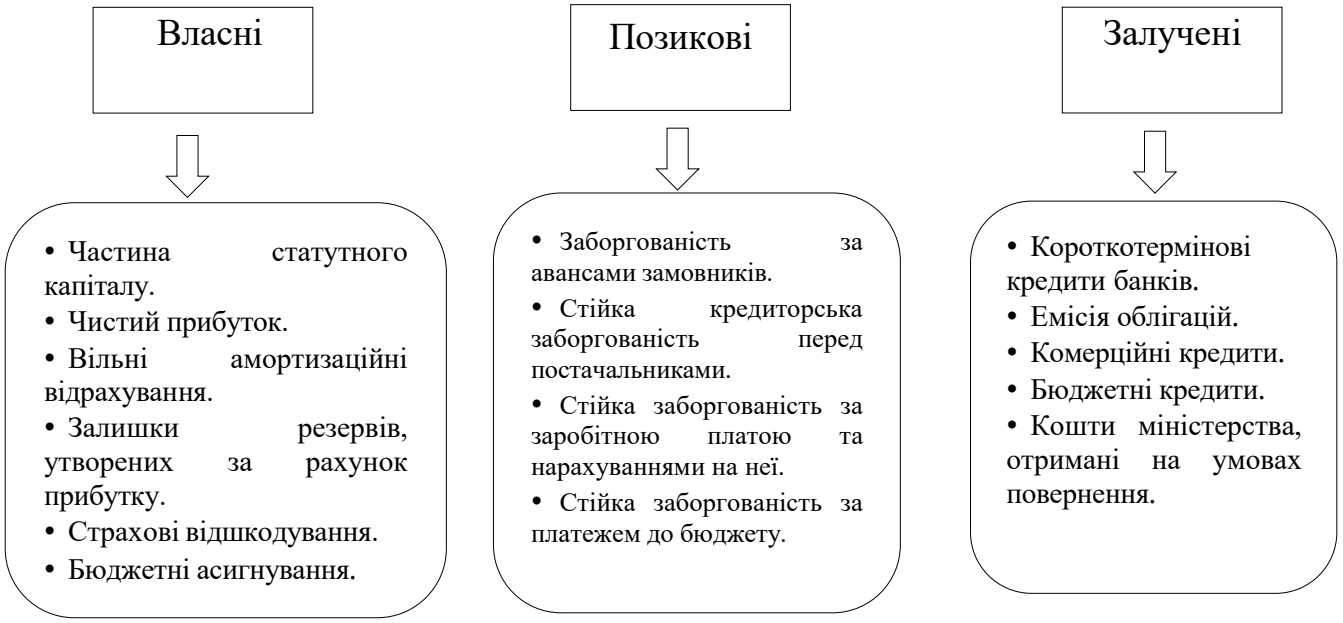

Рис. 1.3. Джерела формування оборотних активів підприємства

Джерело: розроблено із використанням [7, с. 346; 39, с. 225]

Основними статтями оборотних коштів у виробничій сфері є сировина, базові матеріали, незавершене виробництво та готова продукція. Проте, кожна галузь промисловості може мати свої унікальні складові оборотних коштів. Так, у металургійній промисловості до оборотних коштів відносять змінне обладнання, тоді як у видобувних галузях витрати на гірничопідготовчі роботи включаються до витрат майбутніх періодів.

Питома вага вартості окремих елементів оборотних виробничих фондів і фондів обігу в загальній сумі оборотних коштів формує їхню структуру. Дана структура демонструє значні відмінності між різними галузями економіки. Ці коливання зумовлені складом і структурою витрат на

виробництво, умовами постачання матеріальних цінностей, а також умовами реалізації продукції.

Змінна складова оборотного капіталу відображає потребу в додаткових оборотних активах для покриття виробничих потреб у пікові періоди або для формування страхового запасу. Зокрема, інтенсифікація ділової активності та зростання обсягів продажів призводять до збільшення таких елементів, як товарно-матеріальні запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти та інші оборотні активи.

Оборотні активи можна поділити на три основні складові: запаси, дебіторську заборгованість, грошові кошти та високоліквідні цінні папери.

Підприємства утримують запаси з кількома ключовими цілями: для подальшого продажу, для споживання у процесі виробництва (продукції, робіт, послуг) або як елементи, що перебувають у процесі виготовлення з метою подальшої реалізації. До складу запасів входять:

- сировина, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі та інші цінності, призначені для виробництва, виконання робіт, надання послуг, а також для обслуговування виробничих та адміністративних потреб.

- незавершене виробництво, що охоплює не завершені обробкою деталі, вузли, вироби та незакінчені технологічні процеси.

- готова продукція, виготовлена підприємством і призначена для збуту.

- товари – матеріальні цінності, придбані для подальшого перепродажу.

- малоцінні та швидкозношувані предмети, термін використання яких не перевищує одного року або одного операційного циклу, якщо його тривалість є більшою.

Дебіторська заборгованість представляє собою сукупність боргів, що належать підприємству з боку постачальників, споживачів його продукції, інших юридичних і фізичних осіб, а також фінансових та податкових органів.

До складу оборотних активів входять тільки поточна дебіторська заборгованість, яка виникає в процесі нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців із дати балансу.

Довгострокова дебіторська заборгованість, строк погашення якої більш як один рік, включається до складу необоротних активів.

Поточна заборгованість споживачів та постачальників є необхідним результатом операційної діяльності підприємства, має регулярний характер і пов’язана із затримками в оплаті товарів, робіт та послуг або з реалізацією продукції на умовах комерційного кредиту. Така заборгованість визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг і включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю.

Чиста реалізаційна вартість відображає суму коштів, яку підприємство реально очікує отримати від погашення дебіторської заборгованості. Вона визначається шляхом віднімання створеного резерву сумнівних боргів від загальної величини дебіторської заборгованості.

Розмір резерву сумнівних боргів визначається двома основними способами: оцінкою платоспроможності кожного окремого дебітора, або ж класифікацією всієї дебіторської заборгованості за строками її непогашення. При останньому підході для кожної виділеної групи встановлюється відповідний коефіцієнт сумнівності (коефіцієнт ризику).

Величина резерву сумнівних боргів визначається шляхом підсумовування добутків поточної дебіторської заборгованості кожної групи на відповідний коефіцієнт ризику. Нарахування цього резерву за звітний період обліковується як частина інших операційних витрат. У випадку, коли дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги визнається підприємством безнадійною – тобто є впевненість у її неповерненні боржником або минув строк позовної давності – така заборгованість виключається зі складу активів підприємства із одночасним зменшенням нарахованого резерву сумнівних боргів.

Дебіторська заборгованість перед бюджетом включає борги фінансових і податкових органів перед підприємством, а також переплати з податків, зборів та інших бюджетних платежів.

Дебіторська заборгованість за нарахованими доходами відображає суму дивідендів, процентів, роялті та інших нарахованих, але ще не сплачених доходів і винагород, які підприємство має отримати.

Найвищу ліквідність серед активів підприємства мають грошові кошти та короткострокові фінансові інвестиції. Ці кошти, що знаходяться як у національній, так і в іноземній валюті в касі або на різних банківських рахунках, можуть бути оперативно використані для здійснення поточних платежів: за товари, роботи та послуги, для розрахунків з постачальниками, трудовим колективом, податковими органами та іншими суб'єктами ринку.

Короткострокові фінансові інвестиції – це вкладення терміном до одного року, що характеризуються високою ліквідністю та можливістю вільної реалізації в будь-який момент. До них належать державні цінні папери (облігації, векселі, казначейські зобов'язання), комерційні цінні папери, емітовані фінансовими інститутами та корпораціями, банківські депозити тощо.

Ці високоліквідні фінансові інвестиції часто ототожнюються з еквівалентами грошових коштів, оскільки вони швидко трансформуються в готівку, забезпечуючи виконання фінансових зобов'язань підприємства перед кредиторами.

Обсяг грошових коштів підприємства динамічно змінюється в ході його фінансово-господарської діяльності. При ефективному управлінні оборотним капіталом обсяг грошових коштів завжди є достатнім для підтримання платоспроможності та ліквідності підприємства.

Економічна література пропонує різні трактування сутності оборотних активів, ключова роль яких полягає в обслуговуванні та забезпеченні безперервності господарської діяльності. У бухгалтерському обліку до них відносять активи, що споживаються або реалізуються протягом одного операційного циклу або року. Типовими прикладами є сировина, матеріали, паливо, тара, малоцінні та швидкозношувані предмети, готова продукція, ліквідні цінні папери та грошові кошти. Однак такі активи, як дебіторська заборгованість, незавершене виробництво та витрати майбутніх періодів, є досить специфічними, оскільки певною мірою відображають недосконаліть,

незавершеність або неперервність виробничого процесу. Управління оборотними активами – це комплексний процес, що включає їх аналіз, планування, контроль та оптимізацію використання.

1.2 Методичний інструментарій аналізу оборотних активів підприємства

Ефективне управління оборотними активами є критично важливим для забезпечення фінансової стабільності та операційної ефективності підприємства. Для досягнення цієї мети необхідно мати дієвий методичний інструментарій для їхнього аналізу. Аналіз оборотних активів дозволяє виявити тенденції їх зміни, оцінити ефективність їх використання та розробити рекомендації щодо оптимізації.

Що стосується результату, то в контексті аналізу ефективності та фінансування оборотних активів нині існує певна методологічна неоднозначність. Нині такий аналіз, як правило, проводиться за допомогою системи фінансових коефіцієнтів. І хоча цей підхід приймається апріорно без відповідної аргументації, однак має відповідні теоретичні принципи (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Загальні принципи аналізу оборотних активів підприємства

Принципи аналізу оборотних активів	Зміст аналізу
1.Комплексність	Розгляд усіх елементів оборотних активів у взаємозв'язку та взаємозалежності, а також їхній вплив на загальні показники діяльності підприємства.
2.Динамічність	Оцінка змін оборотних активів у часі (за кілька звітних періодів) для виявлення тенденцій.
3.Порівнянність	Зіставлення фактичних показників з плановими, нормативними, середньогалузевими або показниками конкурентів.
4.Системність	Проведення аналізу від загального до часткового, тобто від загального обсягу оборотних активів до їх окремих елементів.
5.Своєчасність	Регулярне проведення аналізу для оперативного прийняття управлінських рішень

Джерело: розроблено із використанням [31, с. 125].

Загальний обсяг ресурсів, які фінансується в оборотні активи, різноманіття їх видів та конкретних різновидів, визначна роль в прискоренні оборотного капіталу та забезпеченні постійної платоспроможності, а також рід інших умов, визначають складність задач, пов'язаних з управлінням оборотними активами. Комплекс задач їх реалізації отримують відображення в послідовному механізмі тобто в методах та підходах до фінансування оборотних активів підприємства в період відновлення. Головна задача цього фінансування складає в формуванні необхідного обсягу, оптимізації складу та забезпеченні ефективного формування та використання оборотних активів підприємств. Аналіз оборотних активів підприємства та їх фінансування зазвичай включає наступні етапи (додаток Б).

Структура аналізу окремих елементів оборотних активів підприємства наведена у додатку Б1.

Аналіз оборотних активів підприємства за минулий період передбачає п'ять етапів. Перший етап спрямований на оцінку динаміки загального обсягу оборотних активів, порівняння темпів зміни їхньої середньої суми з темпами зростання обсягів реалізації продукції та загальної суми активів, а також вивчення динаміки частки оборотних активів у сукупних активах підприємства.

На другому етапі аналізується динаміка складу оборотних активів у розрізі ключових елементів: запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів; запаси готової продукції; дебіторська заборгованість; залишки грошових активів. Метою цього етапу є розрахунок і дослідження темпів зміни суми кожного з цих видів оборотних активів у зіставленні з темпами зростання обсягу виробництва та реалізації продукції. Крім того, вивчається динаміка питомої ваги основних видів оборотних активів у їхній загальній сумі. Аналіз складу оборотних активів за окремими видами дозволяє оцінити рівень ліквідності підприємства.

Система управління оборотними активами є інтегрованою частиною загальної фінансової стратегії підприємства, її основна мета – забезпечення оптимального обсягу та складу оборотних активів, а також ефективне впорядкування та оптимізація структури джерел їх фінансування. Етапи

розробки цієї системи управління оборотними активами підприємства деталізовані на рис. 1.4.

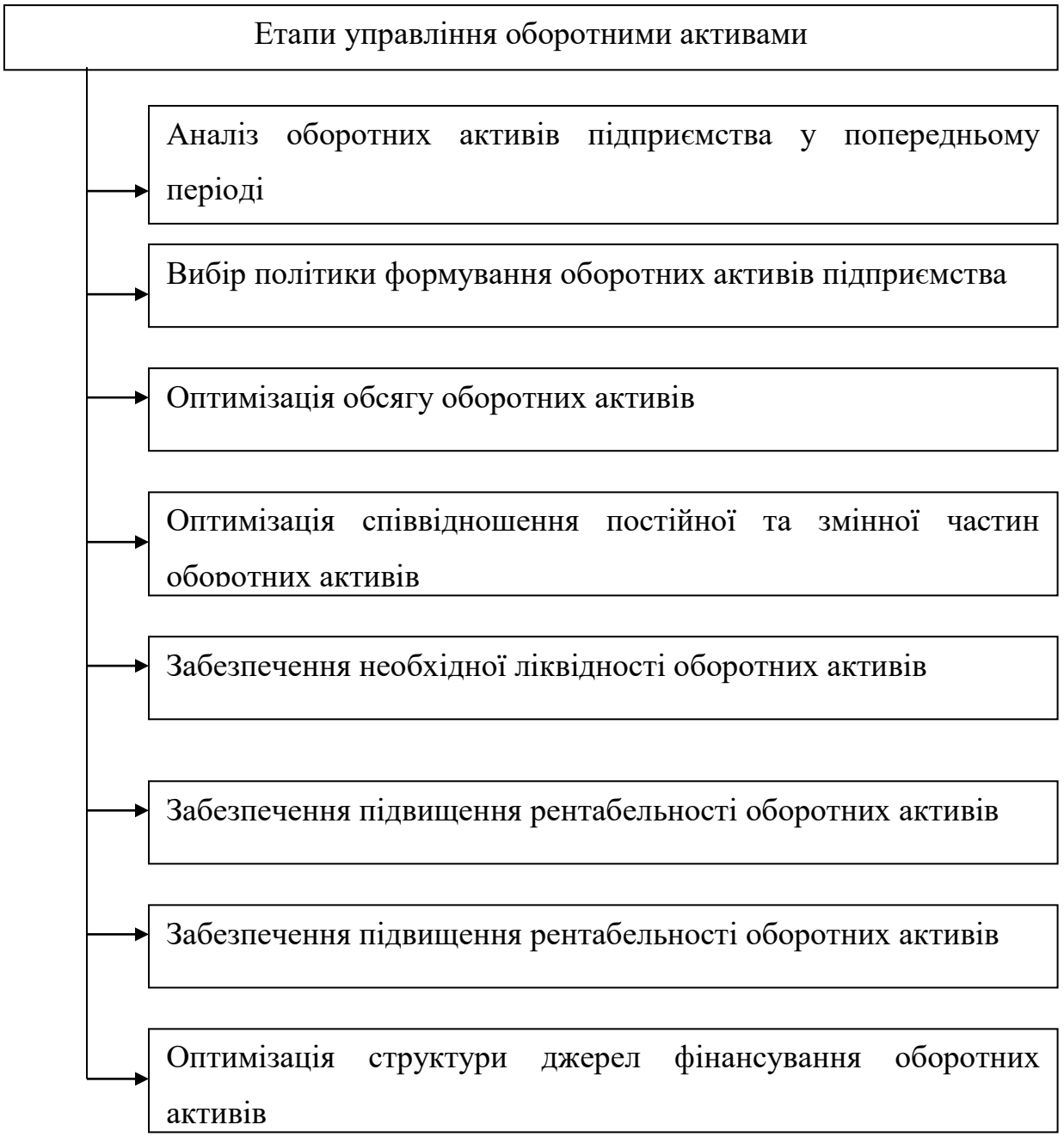

Рис. 1.4 Етапи управління оборотними активами

Джерело: Розроблено із використанням [20-23]

Третій етап аналізу оборотних активів присвячений дослідженню оборотності їх окремих видів у загальній сумі. Це здійснюється за допомогою таких показників, як коефіцієнт оборотності та період обороту оборотних активів. На цьому ж етапі встановлюється загальна тривалість та структура

операційного, виробничого і фінансового циклів підприємства, а також вивчаються ключові фактори, що впливають на їхню тривалість.

На четвертому етапі визначається рентабельність оборотних активів та аналізуються фактори, які її формують. У процесі цього аналізу застосовуються коефіцієнт рентабельності оборотних активів, а також модель компанії "Дюпон", яка для цього виду активів має наступний вигляд:

$$Роа = Ррп \times Ооа, \quad (1.1)$$

де Роа – рентабельність оборотних активів;

Ррп – рентабельність реалізації продукції;

Ооа – оборотність оборотних активів.

П'ятий етап аналізу присвячений вивченню складу основних джерел фінансування оборотних активів. Він включає дослідження динаміки їхньої суми та питомої ваги у загальному обсязі фінансових коштів, інвестованих у ці активи. Також на цьому етапі визначається рівень фінансового ризику, що генерується існуючою структурою джерел фінансування оборотних активів. Результати цього аналізу дозволяють комплексно оцінити загальний рівень ефективності управління оборотними активами на підприємстві та ідентифікувати ключові напрями для його підвищення у майбутньому.

На цьому етапі також відбувається визначення принципових підходів до формування оборотних активів підприємства. Аналіз відображає загальну фінансову ідеологію управління, орієнтуючись на прийнятне співвідношення рівня прибутковості та ризику фінансової діяльності. Вибір конкретного типу політики формування оборотних активів безпосередньо залежить від їхньої структури та обсягу.

У теорії виділяють три фундаментальні стратегії формування оборотних активів підприємства: консервативну, помірну та агресивну.

Консервативна стратегія передбачає не лише повне покриття поточних потреб в усіх видах оборотних активів для нормального функціонування, але й формування значних резервів. Це слугує «подушкою безпеки» на випадок

проблем з постачанням сировини, погіршення внутрішніх умов виробництва, затримок з оплатою дебіторської заборгованості чи раптового зростання попиту. Хоча цей підхід мінімізує операційні та фінансові ризики, він негативно впливає на ефективність використання оборотних активів, знижуючи їхню оборотність та рівень рентабельності.

Помірна стратегія зосереджена на повному задоволенні поточних потреб в усіх видах оборотних активів та створенні адекватних страхових запасів для компенсації можливих збоїв у операційній діяльності. Цей підхід забезпечує збалансоване співвідношення між рівнем ризику та ефективністю використання фінансових ресурсів.

Агресивна стратегія полягає у мінімізації всіх видів страхових резервів за окремими оборотними активами. За умови безперебійної операційної діяльності вона дозволяє досягти максимальної ефективності використання цих активів. Однак, будь-які перебої у роботі можуть призвести до значних фінансових втрат через зменшення обсягів виробництва та реалізації.

Таким чином, згадані підходи до формування оборотних активів, кожен з яких відображає різне співвідношення ефективності та ризику, зрештою визначають сумарний обсяг цих активів та їхню пропорцію до обсягу операційної діяльності.

Оптимізація обсягу оборотних активів має виходити з обраної стратегії, гарантуючи досягнення встановленого рівня ефективності та ризику. Процес оптимізації складається з трьох ключових етапів.

Процес управління оборотними активами розгортається у три послідовні кроки.

На першому етапі, спираючись на аналіз оборотних активів за попередній період, розробляються заходи для використання виявлених резервів. Метою цих заходів є скорочення тривалості операційного циклу, включаючи його виробничу та фінансову складові. Важливо, щоб таке скорочення не призвело до зменшення обсягів виробництва та реалізації.

Другий етап передбачає оптимізацію обсягу та структури окремих видів оборотних активів. Це здійснюється на основі обраного підходу до їх

формування, запланованих обсягів виробництва та збуту, а також вже виявлених резервів скорочення операційного циклу. Інструментом оптимізації є нормування періоду їх обігу та відповідної суми.

На третьому етапі визначається загальна необхідна сума оборотних активів підприємства на наступний період:

$$ОАп = ЗСп + ЗГп + ДЗп + ГАп + Пп, \quad (1.2)$$

де ОАд – загальний обсяг оборотних активів підприємства на кінець аналізованого наступного періоду;

ЗСп – сума запасів сировини та матеріалів на кінець наступного періоду;

ЗГп – сума запасів готової продукції на кінець наступного періоду з включенням до неї обсягу незавершеного виробництва;

ДЗп – сума дебіторської заборгованості на кінець наступного періоду;

ГАп – сума грошових активів на кінець наступного періоду;

Пп – сума інших видів оборотних активів на кінець наступного періоду.

Оптимізація співвідношення постійної та змінної частин оборотних активів. Сезонні особливості суттєво впливають на обсяг потреби в окремих видах оборотних активів для здійснення операційної діяльності.

Оптимізація співвідношення постійної та змінної частин оборотних активів здійснюється за чотирма етапами. В окремих випадках він може бути конкретизований за окремими видами оборотних активів. На другому етапі за результатами графіка «сезонної хвилі» розраховуються коефіцієнти мінімального й максимального рівнів оборотних активів щодо середнього їх рівня. На третьому етапі визначається сума постійної частини оборотних активів за такою формулою:

$$ОАпост = \overline{ОАп} \times Кмін, \quad (1.3)$$

де ОАпост. – сума постійної частини оборотних активів у наступному періоді;

ОАп – середня сума оборотних активів підприємства у наступному періоді;

Кмін. – коефіцієнт мінімального рівня оборотних активів.

На четвертому етапі визначається максимальна та середня сума змінної частини оборотних активів у наступному періоді. Розрахунки здійснюються за такими формулами:

$$ОАпмакс = \overline{ОАп} \times (Кмакс - Кмін);$$

$$\overline{ОАпсер} = \frac{\overline{ОАп} \times (Кмакс - Кмін)}{2} = \frac{ОАпмакс - ОАпост}{2}, \quad (1.4)$$

де ОАп.макс. – максимальна сума змінної частини оборотних активів у наступному періоді;

ОАп.серед. – середня сума змінної частини оборотних активів у наступному періоді;

ОАпост. – сума постійної частини оборотних активів у наступному періоді;

Кмакс. – коефіцієнт максимального рівня оборотних активів;

Кмін. – коефіцієнт мінімального рівня оборотних активів.

Таким чином, ключовим аспектом в ефективному управлінні оборотністю та визначенні оптимальних джерел фінансування оборотних активів є розуміння та регулювання пропорції між їх постійною і змінною складовими.

Для забезпечення належного рівня платоспроможності підприємства за поточними зобов'язаннями, оборотні активи повинні мати достатню ліквідність. Практично всі їх види є ліквідними, за винятком витрат майбутніх періодів та безнадійної дебіторської заборгованості. З метою підтримки необхідної платоспроможності, з урахуванням обсягу та графіка майбутніх платежів, важливо визначити оптимальну частку оборотних активів у формі грошових коштів, а також високо- та середньоліквідних активів.

Оборотні активи мають забезпечувати прибутковість для підприємства. Цей прибуток може надходити як від їх використання у виробничо-збутовій

діяльності, так і від фінансових операцій, наприклад, у вигляді відсотків та дивідендів від певних видів оборотних активів. Отже, важливою частиною стратегії є оперативне розміщення тимчасово вільних грошових коштів у короткострокові фінансові інструменти для створення ефективного інвестиційного портфеля.

Забезпечення мінімізації потенційних втрат оборотних активів під час їх функціонування є критично важливим. Кожен вид оборотних активів схильний до специфічних ризиків: грошові активи – до інфляційних знецінень; короткострокові фінансові вкладення – до втрат доходів внаслідок несприятливої кон'юнктури фінансового ринку та інфляційного впливу; дебіторська заборгованість – до ризику неповернення, затримки погашення, а також інфляційної ерозії; запаси товарно-матеріальних цінностей – до природних втрат тощо. Отже, система управління оборотними активами повинна бути орієнтована на ефективне зниження цих ризиків, що є особливо актуальним в умовах інфляції та в періоди економічного відновлення.

Процес формування принципів фінансування оборотних активів передбачає конкретизацію загальних засад фінансування активів, які визначають структуру та вартість капіталу підприємства. Ці спеціалізовані принципи мають бути розроблені для кожного окремого виду та складової частини оборотних активів. Важливо зазначити, що сформовані принципи можуть суттєво відрізнятися у виборі підходів до фінансування оборотних активів – від обережного консервативного до більш ризикованого агресивного – залежно від фінансового менталітету та схильності до ризику управлінського персоналу.

Система управління оборотними активами формується на основі визначених принципів фінансування, що дозволяє обрати оптимальну структуру та обсяги джерел фінансування. При цьому ключовими факторами є тривалість фінансового циклу та вартість залучення різних видів капіталу. Важливо, що управління оборотними активами тісно пов'язане з розробленими на підприємстві фінансовими нормативами, до яких відносяться: норматив власних оборотних активів, нормативи їх оборотності та загальної тривалості

операційного циклу, система коефіцієнтів ліквідності, а також нормативні співвідношення між різними джерелами фінансування оборотних активів.

Оскільки цілі та механізми використання різних видів оборотних активів суттєво відрізняються, підприємствам, що активно оперують значними обсягами таких активів, необхідно створювати відокремлені системи управління для кожного їх типу:

1) запасами товарно-матеріальних цінностей;

2) дебіторською заборгованістю;

3) грошовими активами, до яких також прирівнюються й короткострокові фінансові вкладення як форма тимчасового використання вільного залишку грошових активів.

Політика управління оборотним капіталом підприємства має бути спрямована на прискорення оборотності оборотних активів. Це дозволяє вивільнити частину коштів та підвищити ефективність їх використання. Прискорення оборотності може бути досягнуто на трьох етапах кругообігу:

1) на етапі формування запасів - шляхом виявлення та ліквідації надлишкових запасів, а також оптимізації вибору постачальників та покращення організації постачання.

2) на етапі виробництва - завдяки впровадженню новітніх технологій та підвищенню продуктивності праці. Це сприяє скороченню виробничого циклу без шкоди для якості продукції.

3) на етапі реалізації продукції - через раціоналізацію організації збуту, що, зокрема, включає розробку та впровадження ефективної кредитної політики [19, с. 328].

Підвищення оборотності обігових коштів дає змогу збільшити обсяги виробництва й реалізації продукції без залучення додаткових фінансових ресурсів.

Ключовим етапом у визначенні необхідного обсягу оборотних коштів є їх нормування. Цей процес враховує низку чинників, що впливають на функціонування підприємства. Для виробничих підприємств ці чинники включають:

Умови постачання матеріально-виробничих запасів. Сюди входять кількість постачальників, терміни поставок, обсяг транзитних партій, асортимент матеріалів та форми розрахунків за них.

Організація виробничого процесу. Важливими є тривалість виробничого циклу, розподіл витрат у процесі виробництва та номенклатура готової продукції.

Умови реалізації продукції. Враховується кількість та розташування споживачів, призначення продукції, особливості її транспортування та форми розрахунків за відвантажену продукцію.

Якщо склад, структура і наявність оборотних коштів відповідатимуть запланованому обсягу виробництва й реалізації, то підприємство отримуватиме прибуток з мінімальними витратами.

Недостатній обсяг оборотних коштів може призвести до збоїв у постачанні та виробництві, зниження обсягів виробництва та прибутку, а також до виникнення прострочених платежів та заборгованості, спричиняючи інші негативні наслідки для господарської діяльності. Натомість, надлишок оборотних коштів може призвести до надмірних запасів сировини та матеріалів, послаблення режиму економії та створення умов для нецільового використання цих коштів.

Аналіз структури та динаміки джерел формування оборотних активів є ключовим. Це включає загальну оцінку співвідношення власних і позикових коштів, а саме: визначення рівня фінансової незалежності підприємства у формуванні оборотних активів, розрахунок коефіцієнтів автономії оборотних активів, а також аналіз причин змін у цьому співвідношенні (наприклад, зростання/зниження прибутку, залучення/погашення кредитів).

Під час аналізу ефективності використання позикових коштів входить оцінка вартості залучених кредитів та їхнього впливу на фінансовий результат та порівняння дохідності оборотних

Для підвищення ефективності аналізу оборотних активів підприємства можуть застосовуватися сучасні аналітичні інструменти:

1) Програмне забезпечення для фінансового аналізу (використання спеціалізованих програмних продуктів (наприклад, BAS або аналітичних

модулів в облікових системах) для автоматизації розрахунків, побудови звітів та візуалізації даних).

2) Моделювання та прогнозування (побудова фінансових моделей для прогнозування потреби в оборотних активах, оцінки впливу різних сценаріїв на їхній обсяг та структуру).

3) Бенчмаркінг (порівняння показників оборотних активів з показниками найкращих підприємств галузі для виявлення «вузьких місць» та визначення напрямків покращення).

4) SWOT-аналіз (оцінка сильних та слабких сторін в управлінні оборотними активами, можливостей та загроз зовнішнього середовища).

Комплексне застосування вищезазначених методичних підходів та інструментів дозволяє промисловому підприємству не тільки здійснювати якісний аналіз оборотних активів, але й розробляти обґрунтовані управлінські рішення щодо їх оптимізації, підвищення ефективності використання та фінансування в період відновлення.

Головними аспектами реалізації стратегії підприємства є забезпечення достатнього обсягу оборотних активів, ефективне планування та поповнення цих активів, а також аналіз ефективності їх використання. Політика управління оборотними активами є критично важливою для забезпечення безперервності та ефективності поточної діяльності підприємства. Вибір відповідних джерел фінансування для такої політики зрештою визначає баланс між ефективністю використання оборотного капіталу та рівнем ризику, що безпосередньо впливає на фінансову стійкість та платоспроможність підприємства.

Отже, формування та використання оборотних активів є критично важливими для функціонування та розвитку підприємства, що вимагає постійної оцінки та контролю цих процесів. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз доцільності та ефективності використання оборотних активів. Запропоновані в дослідженні підходи дозволяють ефективно застосовувати його на практиці та мінімізувати ймовірність помилок при прийнятті управлінських фінансових рішень.

1.3 Методи та підходи до фінансування оборотних активів підприємства

Оборотні активи є ключовим елементом продуктивного капіталу підприємства, тому ефективне управління ними – одне з найважливіших завдань для будь-якого суб'єкта господарювання. Швидкість їх обертання не лише відображає ефективність використання, але й закладає фундамент для реалізації концепції промислового підприємства. Проблема забезпечення підприємства оборотними активами нерозривно пов'язана з процесом їх фінансування. Правильний вибір підходу до фінансування оборотних активів має вирішальне значення для ефективності їх формування та зміцнення фінансового стану компанії.

Фінансування оборотних активів є одним з ключових аспектів фінансового управління підприємства, що безпосередньо впливає на його платоспроможність, фінансову стійкість та ефективність діяльності. Правильно обрані методи та підходи дозволяють забезпечити безперебійність операційного циклу та мінімізувати фінансові ризики. Існує кілька основних підходів до фінансування оборотних активів, які відрізняються співвідношенням власних та позикових джерел: консервативний (агресивний), поміркований (компромісний) та агресивний (ризиковий) (додаток В).

Розглянемо методи фінансування оборотних активів. Джерела фінансування оборотних активів поділяються на власні та залучені.

До власних джерел фінансування відноситься власний капітал, який поділяється на:

1) статутний капітал, як первісне джерело формування оборотних активів при створенні підприємства.

2) нерозподілений прибуток - найважливіше внутрішнє джерело поповнення оборотних активів шляхом реінвестиції частини чистого прибутку.

3) додатковий капітал, резервний капітал, які формуються за рахунок різних надходжень та можуть бути спрямовані на фінансування оборотних активів.

До власних джерел фінансування також можна віднести:

1) Амортизаційні відрахування. Хоча амортизація є витратами, які не передбачають виплати грошей, амортизаційний фонд є внутрішнім джерелом коштів, який може бути реінвестований в оборотні активи до моменту їх використання для заміни необоротних активів.

2) Цільове фінансування та цільові надходження. Кошти, отримані з бюджету, фондів, від інших підприємств або осіб на конкретні цілі, що можуть бути спрямовані на поповнення оборотних коштів.

До залучених (позикових) джерел фінансування відносять:

1) Банківські кредити, які поділяються на короткострокові кредити та довгострокові. Найбільш поширений метод фінансування оборотних активів є саме короткострокове кредитування. Надається на строк до 1 року (рідше до 2-3 років) для покриття тимчасової потреби в обігових коштах, закупівлі сировини, фінансування запасів тощо. Можуть бути у формі овердрафту, кредитної лінії, строкового кредиту. Рідше – довгострокові кредити, які використовуються для фінансування оборотних активів, але можуть бути залучені для фінансування значних інвестицій, що впливають на склад оборотних активів (наприклад, для формування постійної частини оборотних коштів при розширенні виробництва).

2) Комерційний кредит (кредиторська заборгованість), тобто виникає відстрочка платежу від постачальників і підприємство отримує товари або послуги, але оплачує їх пізніше, відповідно до договірних умов. Це по суті безкоштовне короткострокове фінансування.

3) Факторинг - фінансова послуга, при якій банк або факторингова компанія купує у підприємства його дебіторську заборгованість (вимоги до покупців) зі знижкою. Підприємство отримує кошти негайно, покращуючи свою ліквідність, а факторингова компанія бере на себе ризик не платежу та займається стягненням боргу.

4) Форфейтинг - схожий на факторинг, але застосовується переважно до довгострокових експортних операцій. Банк купує векселі або інші боргові

зобов'язання, що виникають з торгівельних операцій, без права регресу на експортера.

5) Лізинг частіше асоціюється з фінансуванням необоротних активів, він може опосередковано впливати на потребу в оборотних активах. Наприклад, операційний лізинг обладнання дозволяє підприємству не відволікати власні кошти на його придбання, тим самим вивільняючи їх для фінансування оборотних активів.

6) Емісія короткострокових цінних паперів – це коли великі підприємства можуть випускати власні короткострокові цінні папери для залучення коштів на фінансовому ринку.

7) До інших джерел відноситься заборгованість перед бюджетом, працівниками. Відстрочка платежів за податками або виплати заробітної плати також може тимчасово слугувати джерелом фінансування. Однак це ризикований метод, який може призвести до штрафів та погіршення репутації.

Таблиця 1.3

Фактори впливу на вибір оптимальної стратегії фінансування оборотних активів

№	Фактори	Стратегія фінансування
1	Галузеві особливості	Підприємства з довгим виробничим циклом матимуть інші потреби у фінансуванні, ніж ті, що працюють у сфері послуг.
2	Етап життєвого циклу підприємства	Стартапи часто покладаються на власний капітал та венчурні інвестиції, тоді як зрілі компанії можуть активно використовувати позикові кошти.
3	Рівень фінансового ризику	Бажання керівництва та власників приймати фінансові ризики.
4	Доступ до джерел фінансування	Наявність кредитних ліній, інвестиційна привабливість підприємства.
5	Вартість залучення капіталу	Процентні ставки за кредитами, комісії, інші витрати.
6	Цілі промислового підприємства	Стратегії фінансового зростання, стабільності, максимізації прибутку.

Джерело: розроблено із використанням [22, с. 56; 10; 43]

Ефективність використання потенціалу оборотних активів на промислових підприємствах залежить від комплексу чинників, які можна узагальнено розділити на дві категорії:

- чинники зовнішнього середовища (опосередкованого впливу)**,** якими підприємства не можуть безпосередньо управляти, але до яких вони змушені адаптуватися. Залежно від характеру впливу, ці зовнішні чинники поділяються на чинники прямого та непрямого впливу на підприємство.

- чинники внутрішнього середовища (безпосереднього впливу), які залежать від управлінських здібностей менеджерів підприємства щодо оборотних активів.

Ефективне управління фінансуванням оборотних активів передбачає постійний моніторинг, аналіз та коригування обраних методів і підходів з урахуванням змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства. Це дозволяє не лише забезпечити фінансову стабільність, а й підвищити конкурентоспроможність та ефективність діяльність промислового підприємства в цілому. Вибір оптимальної стратегії фінансування оборотних активів залежить від багатьох факторів (табл. 1.3).

Враховуючи галузеві особливості формування потенціалу оборотних активів промислових підприємств, слід систематизувати чинники впливу зовнішнього середовища за окремими групами, які представлені у таблиці 1.4.

Виходячи з аналізу різних джерел, можна стверджувати, що інфляція є одним з найзначніших чинників, що негативно впливає на функціонування потенціалу оборотних активів, особливо на підприємствах харчової промисловості, де вона спричиняє їх дефіцит.

До інфляційних факторів, що призводять до зменшення оборотних активів, відносяться:

- відставання витрат від доходів та витрат на формування товарних запасів .Це означає, що вартість придбання сировини та матеріалів зростає швидше, ніж ціна реалізації готової продукції або надходження коштів.

- незбалансованість вартісної оцінки матеріальної та грошової частин оборотного капіталу. Інфляція викривляє реальну вартість активів, що

зберігаються у матеріальній формі, порівняно з грошовими коштами.

- зростання прибутку, зумовлене інфляцією, частина якого спрямовується до бюджету як податок на прибуток. Хоча прибуток може зростати номінально, його реальна купівельна спроможність знижується, а частина його все одно вилучається державою.

- збільшення наднормативних запасів. Інфляція стимулює накопичення запасів, оскільки підприємства намагаються уникнути зростання цін у майбутньому, що призводить до зростання нераціональних запасів.

Таблиця 1.4

Систематизація зовнішніх чинників впливу на формування потенціалу оборотних активів підприємств промисловості

№	Група чинників	Перелік чинників
1.	Чинники непрямого впливу (макросередовища)	- загальна невизначена економічна ситуація в країні; - темпи інфляції (дефляції); - рівень ставок банківського кредитування; - тенденції розвитку інвестиційного ринку (інвестиційний клімат); - особливості податкового законодавства; - недосконаліть нормативно-правової системи; скорочення чисельності населення.
2.	Чинники прямого впливу (мікросередовища)	- попит на продукцію (умови на рину збуту); - умови пропозиції товарів; - рівень конкуренції; - постачальники.

Джерело: розроблено із використанням [23; 15; 18]

Тенденції розвитку інвестиційного клімату в країні дають можливість підприємствам збільшити частину оборотних активів**.**

Потреба у власних оборотних активах підприємства значною мірою визначається його здатністю залучати позикові кошти. Ця здатність, у свою чергу, залежить від кількох факторів: рівня самофінансування, наявності майна, придатного для банківської застави, фінансових результатів діяльності та стабільності позиції підприємства на ринку.

Чим успішніші показники діяльності промислового підприємства, тим

ширші його можливості для залучення банківських кредитів, що дозволяє економити власні оборотні кошти. Однак, важливо пам'ятати, що високі відсоткові ставки за позиковий капітал негативно впливають на фінансовий стан підприємств, оскільки значна частина оборотного капіталу відволікається на обслуговування цих зобов'язань.

Розмір запасів сировини та матеріалів на складі підприємства безпосередньо залежить від особливостей пропозиції на ринку. Якщо пропозиція стабільна, підприємство може обходитися невеликими запасами. Проте, у випадку обмеженої та недостатньої пропозиції, для забезпечення безперервності виробництва необхідно закуповувати більші обсяги сировини та матеріалів.

Для здійснення своєї господарської діяльності промислове підприємство потребує зовнішніх поставок, таких як сировина, матеріали, трудові ресурси та капітал. Це створює пряму залежність між підприємством та мережею постачальників, які забезпечують надходження цих ресурсів.

Ефективне управління оборотним капіталом передбачає визначення такого його обсягу, який забезпечить безперебійність виробництва, виконання виробничих та реалізаційних планів, досягнення запланованого прибутку та рентабельності, сприятиме режиму економії та мінімізації підприємницьких ризиків.

Недостатній обсяг оборотних активів може призвести до перебоїв у постачанні та виробництві, скорочення обсягів випуску продукції та прибутку, виникнення прострочених платежів та заборгованості, а також інших негативних явищ у господарській діяльності. Натомість, надлишок оборотного капіталу може спричинити накопичення зайвих запасів сировини та матеріалів, а також створити умови для нецільового використання оборотних активів [37].

Підприємство, як господарюючий суб'єкт, що прагне до отримання прибутку та задоволення суспільних потреб, повинно ефективно використовувати всі свої майнові цінності (активи) для досягнення поставлених цілей.

Висновки до розділу 1

Оборотні активи відіграють важливу роль у забезпеченні безперервної діяльності підприємства, генерують додану вартість, що є основою максимізації прибутку будь-якого суб'єкта підприємництва. Сформульовано суть оборотних активів як грошових коштів підприємства, вкладених в оборотні виробничі фонди і фонди обігу з метою забезпечення безперервності процесу виробництва і реалізації продукції. У своєму русі оборотні кошти проходять послідовно три стадії: грошову, виробничу і товарну.

Доведено, що оборотні активи являють собою сукупність багатьох важливих ланок, без яких неможливий виробничий процес та нормальне функціонування підприємства в цілому. Узагальнення наведеного матеріалу дозволяє стверджувати, що всебічне теоретичне дослідження категорії оборотних активів та правильне розуміння їх сутності мають велике практичне значення.

Оборотні активи є одним з найважливіших елементів виробничого процесу на промисловому підприємстві. Обґрунтована їх класифікація створює можливості визначити оптимальний склад і структуру, потребу та джерела формування оборотних активів. Для цілей аналізу найбільш поширеним є групування оборотних активів за участю у виробничому процесі та ступенем ліквідності.

Фінансування оборотного капіталу за рахунок власних ресурсів і залучених коштів повинно здійснюватися у розмірах, що забезпечують нормальний фінансовий стан підприємства. Це означає, що фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від раціональності формування джерел фінансування, тобто від того, які кошти має підприємство у своєму розпорядженні, кому підприємство зобов'язане за ці кошти і куди вони вкладені. Наявність достатньої суми власного оборотного капіталу означає, що підприємство може розпоряджатися ним на власний розсуд без ризику невиконання перед кредиторами своїх поточних зобов'язань.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ СТАНУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» ТА ДЖЕРЕЛ ЇХ ФІНАНСУВАННЯ В ПЕРІОД ВІДНОВЛЕННЯ

2.1 Загальна характеристика діяльності ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

Історія ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» бере свій початок 4 серпня 1934 року з випуску першої партії чавуну. Згодом, у період 1939-1968 років, відбувався запуск ключових виробничих потужностей, що сприяло становленню комбінату як повноцінного інтегрованого металургійного підприємства.

У 1996 році підприємство пройшло реструктуризацію, а в 2005 році увійшло до складу «Міттал Стіл», а згодом – корпорації «АрселорМіттал». У 2007 році його було перейменовано на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». З того часу компанія активно інвестує в модернізацію виробництва, екологічні ініціативи, впровадження нових технологій, таких як будівництво машин безперервного лиття заготовок та фабрики огрудкування, а також реконструкцію доменних печей.

Починаючи з 2011 року, підприємство продовжує виконувати інвестиційні зобов'язання, активно розвиваючи соціальну сферу міста, зокрема інвестуючи у будівництво онкоцентру. «АрселорМіттал Кривий Ріг» також адаптується до сучасних економічних умов та викликів, пов'язаних з повномасштабною війною в Україні, невпинно працюючи над підвищенням ефективності та екологічності виробничих процесів.

Березень 2022 р. – через повномасштабну війну в Україні «АрселорМіттал Кривий Ріг» скоротив роботу до технічного мінімуму, щоб упоратися з нестачею основної сировини [44].

Починаючи з 10 квітня 2022 року, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» відновило виробництво, запустивши доменну піч №6 після налагодження поставок вугілля та інших матеріалів, а також повної перебудови логістики.

З липня 2022 року більшість співробітників, включно з керівництвом та іноземними фахівцями, працюють на дві третини своєї потужності.

У жовтні 2022 року підприємство розпочало виведення з експлуатації найстаріших коксових батарей №1 та №2, що дозволить скоротити викиди забруднюючих речовин від коксохімічного виробництва на 37%.

У січні 2023 року «АрселорМіттал Кривий Ріг» також зупинив найстарішу агломераційну фабрику, яка раніше щоденно забезпечувала доменний цех №1 8000 тон агломерату. Тепер замість чотирьох аглоцехів функціонуватимуть три, а рудний двір аглофабрики металургійного виробництва буде використовуватися для формування рудної суміші.

Відновлення виробництва в умовах воєнного стану та глобальних викликів демонструє високу адаптивність «АрселорМіттал Кривий Ріг». При цьому компанія продовжує виконувати екологічні зобов'язання та модернізувати виробництво. Зупинка застарілих коксових батарей та агломераційної фабрики підкреслює прагнення компанії до впровадження енергоефективних та екологічно чистих технологій [44].

«АрселорМіттал Кривий Ріг» активно модернізує виробництво, виводячи з експлуатації застаріле обладнання та впроваджуючи нові інвестиційні проєкти, зокрема будівництво фабрики огрудкування та модернізацію доменних печей. Ці заходи спрямовані на підвищення ефективності та зменшення негативного впливу на довкілля, підкреслюючи прихильність компанії принципам сталого розвитку та її прагнення зберегти лідерські позиції в металургійній галузі.

Крім того, співпраця з міжнародними партнерами та участь у важливих соціальних проєктах, як-от будівництво онкоцентру в Кривому Розі, свідчать про соціально відповідальний підхід «АрселорМіттал Кривий Ріг». Це демонструє, що компанія не лише зосереджена на виробничих показниках, а й

активно долучається до життя громади та вирішення актуальних соціальних проблем.

«АрселорМіттал Кривий Ріг» продовжить свій розвиток та адаптацію, враховуючи глобальні тенденції в металургії, нові технологічні можливості та зростаючі екологічні вимоги до виробництва. Виклики, що стоять перед компанією, вимагають постійного пошуку інноваційних рішень та гнучкості у стратегічному плануванні, що сприятиме не лише її власному розвитку, а й сталому розвитку галузі та регіону в цілому.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» розташоване за адресою: вул. Криворіжсталі, 1, Кривий Ріг, Дніпропетровська область, 50095, Україна.

Будучи ключовою ланкою українського гірничо-металургійного комплексу, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є одним з найбільших виробників сталі в країні. Підприємство входить до складу глобальної корпорації «АрселорМіттал», світового лідера сталеливарної промисловості та одного з найбільших іноземних інвесторів в Україні. Завод має повний металургійний цикл, що охоплює виробництво коксу, видобуток руди (як відкритим, так і підземним способом), а також металургію, включаючи агломерацію, доменне виробництво, сталеплавіння та прокатку [44].

Компанія спеціалізується на випуску довгомірного прокату, зокрема арматури та катанки зі стандартних і низьколегованих сталей. Вона також виробляє агломерат, концентрат, кокс, чавун, сталь, сортовий та фасонний прокат, охоплюючи весь виробничий цикл від видобутку залізної руди до готової металопродукції.

Діяльність ArcelorMittal ґрунтується на чотирьох ключових цінностях: безпеці, сталому розвитку, якості та лідерстві. Безпека працівників є найвищим пріоритетом, адже компанія вірить у можливість уникнення нещасних випадків та підтримує культуру безпеки на всіх рівнях. Компанія прагне до сталого розвитку, забезпечуючи конкурентоспроможність та процвітання з урахуванням соціальних та екологічних тенденцій, що формуватимуть майбутнє. Якість продукції є визначальною для конкурентоспроможності ArcelorMittal, яка постійно прагне перевершувати очікування та досягати досконалості. Лідерство

досягається завдяки інноваціям, відкритості до нових ідей та неприйняттю існуючого стану речей, що дозволяє ArcelorMittal виробляти високоякісну сталь та сприяти формуванню світу майбутнього.

Метою ArcelorMittal є виробництво «Сталі з розумом», з фокусом на людей та планету. У період швидкого технологічного прогресу, коли винаходи та людська ініціативність рухають глобальний розвиток, технології відіграють вирішальну роль у цих трансформаціях. Однак, матеріали, з яких створено світ, мають не менш важливе значення. Будучи лідером у світовій сталеливарній та гірничодобувній промисловості, компанія усвідомлює свою значну відповідальність.

Сталь є ключовим матеріалом для майбутнього успіху планети. Вона єдина здатна до повного перероблення та повторного використання, що робить її незамінною у створенні майбутньої циклічної економіки. Сталь буде продовжувати еволюціонувати, стаючи більш інтелектуальною та стійкою [44].

ArcelorMittal прагне сприяти побудові кращого світу, виробляючи сталь за допомогою інноваційних, енергоефективних процесів, що суттєво зменшують викиди вуглецю. Це передбачає створення чистішої та міцнішої сталі, придатної для виготовлення електромобілів та інфраструктури на базі відновлюваних джерел енергії.

Компанія надає пріоритет дослідженням та розробкам, співпрацюючи з провідними інженерами для створення нових рішень. Маючи близько 158 тисяч співробітників, ArcelorMittal культивує інновації та прагне до досконалості. Це включає розробку технологій для зниження вуглецевого сліду сталі, трансформацію будівельної галузі за допомогою нових рішень, 3D-друк автомобільних деталей зі сталевих порошків, а також впровадження штучного інтелекту та автоматизації у виробництво. ArcelorMittal має на меті стати сталеливарною компанією майбутнього, постійно розширюючи межі можливого.

У шахтоуправлінні ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» здійснюється підземний видобуток пластових корисних копалин. Наразі обсяг видобутку залізної руди для металургійної галузі становить 700 тис. тонн. Основною

продукцією шахтоуправління є агломераційна руда (мінімум 53,5% заліза) та доменний шматок (мінімум 34% заліза). До структури шахтоуправління входять дільниці очисного та нарізних робіт, прохідницька дільниця, дробильно-сортувальна фабрика та допоміжні підрозділи.

Гірничо-збагачувальне виробництво зосереджене на відкритому видобутку та збагаченні магнетитових кварцитів з низьким вмістом магнітного заліза. Його основною продукцією є магнетитовий залізорудний концентрат з вмістом заліза 65,3% та 68,0% при вологості 10,0% [44]. Гірничо-збагачувальний комплекс займає площу 4848,7 га, яка розподілена між кар'єрами (748,9 га), зовнішніми відвалами порожніх порід (1250,9 га), хвостосховищами (899,8 га) та промисловим майданчиком (822 га).

Структурно гірничо-збагачувальне виробництво складається з двох основних сегментів:

1) Гірничотранспортний сегмент. Об'єднує рудоуправління, дробильні фабрики №3 та №4, гірничотранспортний цех та управління залізничного транспорту.

2) Дробильно-збагачувальний сегмент. Включає дробильну фабрику, рудозбагачувальні фабрики №1 та №2, а також цех шламового господарства.

Крім того, до складу гірничо-збагачувального виробництва входять допоміжні цехи, такі як цех технологічного водопостачання, цех мереж та підстанцій, а також ремонтний цех, які забезпечують безперебійну роботу виробничого процесу.

Гірничо-збагачувальне виробництво Публічного акціонерного товариства «АрселорМіттал Кривий Ріг» спрямоване на відкритий видобуток та збагачення магнетитових кварцитів, характеризується проектною потужністю у видобутку сирої руди на рівні 24,9 мільйонів тон на рік, а концентрату — у межах 10,3 мільйонів тонн на рік. Коксохімічне виробництво даного підприємства, одне з провідних в Україні та Східній Європі за обсягами виробництва коксу, займається переробкою кам'яного вугілля та виробництвом коксу, коксового газу та хімічних продуктів коксування, з ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» як основним споживачем [44].

Організація коксохімічного виробництва передбачає таку структуру: вуглепідготовчий цех відповідає за прийом, зберігання та підготовку вугільних концентратів; коксовий цех №1 займається виробництвом коксу та коксового газу; цех уловлювання здійснює охолодження коксового газу та вилучення з нього продуктів коксування; а цех сіркоочищення очищає коксовий газ від сірководню, виробляючи сірчану кислоту.

У жовтні 2022 року, в рамках інвестиційної програми з будівництва нових агрегатів та модернізації існуючих, було зупинено найстаріші коксові батареї №1 та №2, які майже 50 років, включно з періодами війни, забезпечували потреби підприємства, виробляючи 3000 тонн валового коксу на добу. Наразі виробництво коксу здійснюється на сучасних коксових батареях №5 та №6 [44].

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» вирізняється серед українських металургійних підприємств завдяки унікальному проєкту з будівництва нових коксових батарей №5 та №6. Ці передові технологічні об'єкти, введені в експлуатацію у 2018 році, значно підвищили якість продукції та гарячу міцність коксу до 55–60%. Інновації охопили всі етапи коксування, включаючи бездимне завантаження трамбованого пирога методом гідроінжекції та безпилову видачу коксу, що забезпечило зменшення викидів пилу та газів.

Нові батареї мають підвищену газонепроникність, мінімізуючи втрати газу, а також впроваджено заходи для зниження запиленості та загазованості робочих зон на 30%. Система припливно-витяжної вентиляції та кондиціонування повітря забезпечує оптимальний повітрообмін у виробничих приміщеннях, покращуючи умови та безпеку праці. Автоматизація процесів обслуговування коксових печей та основного технологічного обладнання значно полегшує працю співробітників [44-45].

«АрселорМіттал Кривий Ріг» є одним з провідних виробників металопродукції в Україні, пропонуючи широкий асортимент товарів, включаючи арматуру, катанку, сортовий та фасонний прокат, заготовки та чушковий чавун. Металургійний цикл компанії організовано в трьох основних департаментах: аглодоменному, сталеплавильному та прокатному.

В агломераційному департаменті, що включає агломераційні цехи №1, №2 та №3, відбувається підготовка сировини для подальших металургійних процесів.

Департамент з виробництва чавуну та сталі займається випуском гарячого чавуну, чавунної чушки, сталевих злитків та безперервно литих заготовок, які відповідають встановленим хімічним складам та геометричним параметрам. До його складу входять доменні цехи №1 та №2 (останній з яких має одну з найбільших доменних печей в Європі – №9), конвертерний цех для виплавки різних марок сталі, цех підготовки сталерозливних потягів, вогнетривко-вапняний цех для забезпечення вапном та вогнетривкими матеріалами, копровий цех для обробки металобрухту та цех ремонту металургійних печей.

Прокатний департамент відповідає за випуск ключових видів продукції. Він включає цехи блюмінг для виробництва заготовок, сортопрокатні цехи №1 та №2 для виготовлення різноманітного прокату, включаючи арматурні профілі та катанку, прокатний цех №3 для випуску кругів та катанки з конструкційних марок сталі, вальцетокарний цех, що забезпечує обробку валків та виробництво продукції згідно зі світовими стандартами, а також цех переробки металопродукції для виготовлення наплавочного дроту, металевої сітки та інших виробів.

Розглянемо основні фінансові показники компанії за 2021-2023 роки, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». У табл. 2.1 представлено основні фінансові показники компанії за 2021-2023 роки, дані взято з офіційної звітності компанії ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» [45].

Таблиця 2.1

Основні фінансові показники ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

за 2021-2023 роки

Показники	2021	2022	2023	Відхилення (+;-)		Темп росту, %	
				2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	109303155	43818410	41848635	-65484745	-1969775	40,09	95,50
Собівартість реалізованої продукції	74561304	55829721	50635909	-18731583	-5193812	74,88	90,70
Валовий: прибуток	34741851	-	-	-34741851	-	-	-
збиток	-	12011311	8787274	-22730540	-3224037	34,57	73,16
Інші операційні доходи	521083	596185	429403	75102	-166782	114,41	72,03
Адміністративні витрати	3511390	1805121	1679688	-1706269	-125433	51,41	93,05
Витрати на збут	109339	42846	33255	-66493	-9591	39,19	77,62
Інші операційні витрати	605870	797304	190963	191434	-606341	131,60	23,95
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	31036335	0	0	-31036335	0	0,00	0
збиток	0	14060397	10261777	14060397	-3798620	0	72,98
Дохід від участі в капіталі	0	0	0	0	0	0	0
Інші фінансові доходи	195131	25141	48123	-169990	22982	12,88	191,41
Фінансові витрати	542670	1155305	1508095	612635	352790	212,89	130,54
Інші витрати	0	0	36169884	0	36169884	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	30688796	0	0	-30688796	0	0,00	0
збиток		051360445	11721749	51360445	-396386960		22,82
Витрати з податку на прибуток	-5472728	2351341	-89281	7824069	-2440622	-42,96	-3,80

Продовження табл. 2.1

Чистий фінансовий результат: прибуток	25216068	0	0	-25216068	0	0,00	0

Джерело: дані ПАТ «АрселорМіттіл Кривий Ріг» [45]

У 2022 році чистий дохід від реалізації продукції скоротився на 40,09% порівняно з попереднім роком, і ще на 4,5% у 2023 році. Це значне падіння доходу у 2022 році (на 65 484 745 тис. грн) зумовлене військовими діями, які спричинили зменшення обсягів виробництва та збуту, логістичні труднощі, перебої у постачанні сировини, а також зниження попиту як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

У 2022 році собівартість реалізованої продукції зменшилася на 25,12% порівняно з 2021 роком, що свідчить про спроби оптимізації витрат в умовах кризи. Однак, темпи зниження собівартості відставали від темпів падіння доходів, що могло негативно вплинути на рентабельність підприємства.

Істотна відсутність валового прибутку у 2022 та 2023 роках, а також значне зростання збитків у 2022 році, вказують на негативний вплив воєнних умов на операційну ефективність підприємства.

Інші операційні доходи у 2022 році зросли на 14,41%, але потім знизилися на 27,97% у 2023 році. Це може свідчити про пошук додаткових джерел доходу у відповідь на скорочення основної діяльності, проте згодом такі можливості зменшилися.

Аналіз основних фінансових показників ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 роки демонструє суттєві трансформації в роботі підприємства, зумовлені насамперед повномасштабною війною з Росією, що розпочалася у лютому 2022 року.

Видатки на управління та збут демонструють тенденцію до зниження, що є цілком зрозумілим з огляду на скорочення обсягів діяльності та вжиті заходи з оптимізації витрат. Однак, значне зростання фінансових витрат на 212,89% у 2022 році, порівняно з попереднім роком, і подальше їх збільшення у 2023 році,

ймовірно, свідчить про зростання вартості залучення позикових коштів та/або втрати від курсових різниць, спричинені нестабільністю на фінансових ринках в умовах війни.

Загалом, аналіз фінансових показників ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за період 2021-2023 років чітко вказує на суттєвий вплив воєнних дій на діяльність підприємства, що вимагає адаптації управлінських та операційних стратегій до нових викликів.Оцінка фінансового стану підприємства здійснюється на основі аналізу фінансових звітів. Основним джерелом інформації для аналізу діяльності підприємства є фінансова звітність: Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом), за 2021 р. (додаток Г, Г1, Г2), 2022 р. (додаток Д1, Д2, Д3), 2023 результати (додаток Е1, Е2, Е3).

Аналіз фінансового стану підприємства починають з вивчення складу і структури майна за даними балансу (додаток Ж). У його складі виділяються оборотні (мобільні) та необоротні (іммобілізовані) кошти. Вивчається динаміка структури майна.

Аналіз динаміки скалу і структури майна дозволяє встановити розмір абсолютного і відносного приросту або зменшення всього майна підприємства та окремих його видів [31, с. 61]. Зміна структури майна створює певні можливості для основної виробничої та фінансової діяльності і впливає на оборотність сукупних активів.

Оцінка аналітичного балансу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за звітний 2023 рік здійснюється за допомогою показників горизонтального і вертикального аналізу. Показник горизонтального балансу відносне відхилення як різниця між показникам на кінці і початку, темпу росту. Вертикальний аналіз – питома вага елементів чи розділів активу і пасиву балансу, узагальнення валюти. При оцінки майнового стану розраховуються слідуючи показники: питома вага іммобілізованих активів (необоротних активів, основного капіталу). Розраховуючи ці показники як відношення підсумку першого розділу

активу до валюти балансу, питома вага мобілізованих активів (оборотні активи) це відношення оборотного капіталу до валюти балансу.

Із даних аналітичного балансу – нетто (додаток Ж) слідує, що вартість майна на підприємстві у звітному 2023 р. зменшилась на 6086496 тис. грн. або на 88,54% Така динаміка зумовлена зменшенням мобільних активів на 8001978 тис. грн. або на 73,06%. Частка оборотних активів у складі майна змінилась на 10,24%. Значно змінилася структура оборотних активів, так зменшились виробничі запаси на 3179527 тис. грн. порівняно з минулим роком, темп змін – 77,32%, а їх частка у складі оборотних активів зменшилась на 3,57%.

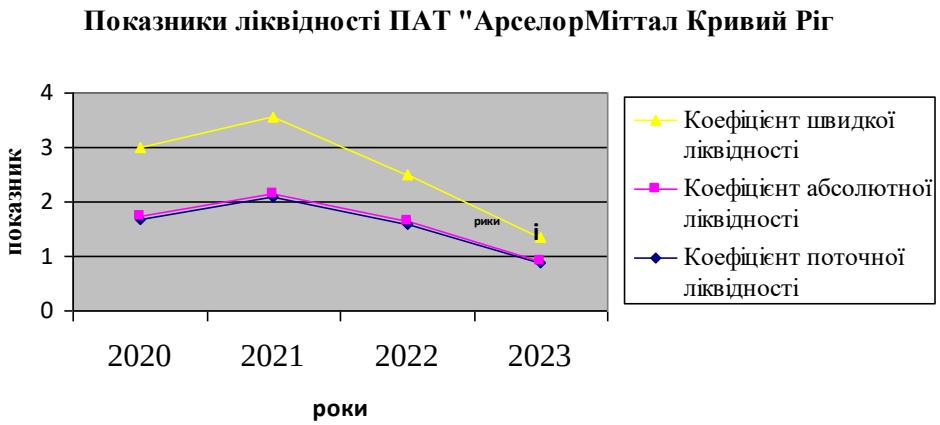

Рис. 2.1. Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2020-2023 роки

Розраховано автором на основі [44;45]

Динаміку показників ліквідності та платоспроможності підприємства можна простежити на рис. 2.1. Для об’єктивної оцінки фінансового стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» важливе значення має розрахунок та застосування показників ліквідності (додаток И). Вони дають можливість оцінити рівень платоспроможності підприємства на певний момент часу, а також у випадках виникнення надзвичайних ситуацій. З цією метою застосовують систему

коефіцієнтів ліквідності, що розподіляються між собою розміром ліквідних активів та розглядаються як джерело покриття зобов’язань.

Ліквідність означає здатність перетворення активу на гроші швидко і без втрати ринкової вартості інакше ліквідність це здатність своєчасно і повному обсязі погасити поточні фінансові зобов’язання, тобто короткострокову кредиторську заборгованість.

При оцінці ліквідності розраховуються: коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Кожен із зазначених коефіцієнтів має своє аналітичне призначення. Так, загальну оцінку платоспроможності підприємства дає коефіцієнт загальної ліквідності.

Коефіцієнт покриття характеризує загальну оцінку ліквідності активів і показників скільки гривень поточних активів підприємства припадає на 1 грн. поточних зобов’язань, якщо активи перевищують поточні зобов’язання, то підприємство розглядається як успішно працююче. На стабільно працюючому підприємстві він повинен бути більше або дорівнювати 2. У 2021 р. коефіцієнт склав 2,08, що на 0,4 більше ніж 2020 році. свідчить про хороший рівень ліквідності підприємства та про здоровий, стабільний фінансовий стан компанії з точки зору її здатності покривати короткострокові зобов’язання.

На ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2023 році коефіцієнт покриття, поточної ліквідності склав 0,88,означає, що на кожну гривню короткострокових зобов'язань компанія має лише 88 копійок оборотних активів. Це вказує на проблеми з ліквідністю, оскільки компанії не вистачає оборотних активів, щоб покрити всі свої поточні борги, якщо вони стануть до сплати одночасно.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує яка частка поточних зобов’язань може бути негайно погашена, тобто за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів. При цьому підприємство повинно погасити не менше 20% короткострокових боргів, що є запорукою його платоспроможності. Найменше значення цього показника спостерігається у 2023 р. 0,02, а найбільше в 2021 р. 0,06, що на 0,01 більше ніж у 2020 р.

Коефіцієнт швидкої ліквідності є індикатором можливості погасити поточні зобов'язання під час виникнення критичної ситуації, так у 2023 р. склав 0,44, що на 0,41 менше, ніж у минулому році, і вказує на високий ризик неплатоспроможності в короткостроковій перспективі.

Поряд з абсолютними показниками фінансової стійкості підприємства характеризують також фінансові коефіцієнти (додаток К). Динаміка зміни показників фінансової стійкості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» подана на рис. 2.2.

Аналіз представленого дозволяє зробити висновок, що впродовж аналізованого періоду коефіцієнт автономії зменшився на 0,19 у 2022-2023 р., і склав у звітному році 0,34. Цей коефіцієнт характеризує частку власного капіталу у загальній вартості майна при оптимальному значенні ≥0,5 .

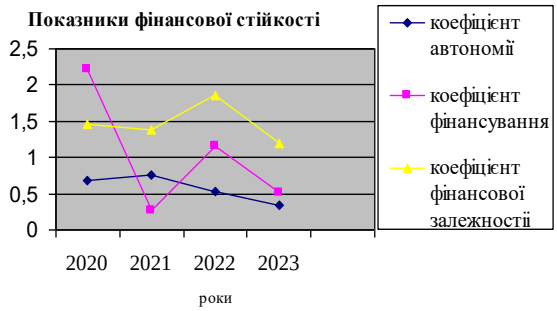

Рис. 2.2. Динаміка показників фінансової стійкості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2020-2023 роки

Розраховано автором на основі [45]

Підприємство значно залежить від позикових коштів і здатна фінансувати тільки 34% активів за рахунок власних коштів в 2023 р. що на 36% менше значення 2022 р.

Коефіцієнт фінансової залежності характеризує ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування при оптимальному значенні <2,0. Як видно за 2020-2022 роки цей показник відповідає оптимальному

значенню, так у 2023 р. показник збільшився 1,08. Зростання цього показника означає збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства.

Фінансова залежність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» підвищується, і в 2023 р на кожну гривню власних коштів припадає 2,94 гривні фінансових ресурсів, що на 0,48 більше, ніж роком раніше. Однак значення показника знаходиться в нормативних межах, тому фінансові ризики підприємства знаходяться на прийнятному рівні.

2.2 Аналіз динаміки та структури джерел фінансування оборотних активів ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» в період відновлення

Аналіз динаміки та структури джерел фінансування оборотних активів має на меті визначити їх оптимальний обсяг та склад. Це критично важливо для забезпечення безперервної та ефективної виробничої діяльності підприємства, оскільки достатній рівень поточних активів є запорукою покриття кредиторських зобов'язань, збереження ліквідності та платоспроможності.

Структура оборотних активів, що відображається у звітності, є індикатором фінансового стану підприємства та свідчить про рівень його комерційної та фінансово-економічної роботи.

Згідно з П(С)БО 2 «Баланс», власні оборотні кошти підприємства розраховуються як різниця між сумою власного капіталу (Розділ І пасиву Балансу Ф1) з додаванням довгострокових кредитів банків та підсумком Розділу І активу балансу.

Визначення граничних меж зміни джерел фінансування для покриття капітальних вкладень в основні фонди або виробничі запаси дає можливість здійснювати господарські операції, що сприяють покращенню фінансового стану підприємства та підвищенню його стійкості. Структура коштів, а інколи і джерел може відбивати галузеві особливості підприємства. Фондомісткість виробництва, а саме дане підприємство металургії, має велику частку основних фондів і поза оборотних активів, що становить 50% і більше.

На ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» основні статті оборотних активів - це сировина, основні матеріали, незавершене виробництво, готова продукція, так як дане підприємство відноситься до добувної галузі, то включають і витрати на гірничопідготовчі роботи.

Проаналізуємо склад та структуру оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (табл. 2.2). Аналіз складу та структури оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за період 2021-2023 років показує, що на кінець 2023 року загальний обсяг оборотних активів скоротився на 8 001 978 тис. грн. Порівняно з 2021 роком це зниження становить 23 912 088 тис. грн. Дебіторська заборгованість за товари зменшилася на 1 414 089 тис. грн. порівняно з 2022 роком, тоді як дебіторська заборгованість за розрахунками, навпаки, зросла на 225 047 тис. грн. Порівняно з 2021 роком грошові кошти та їх еквіваленти зменшились на -850920 тис. грн., а з 2022 р. на 430115 тис. грн, як і питома вага у загальній структурі обротних актиів на 0,59% та 0,79% відповідно (табл. 2.2).

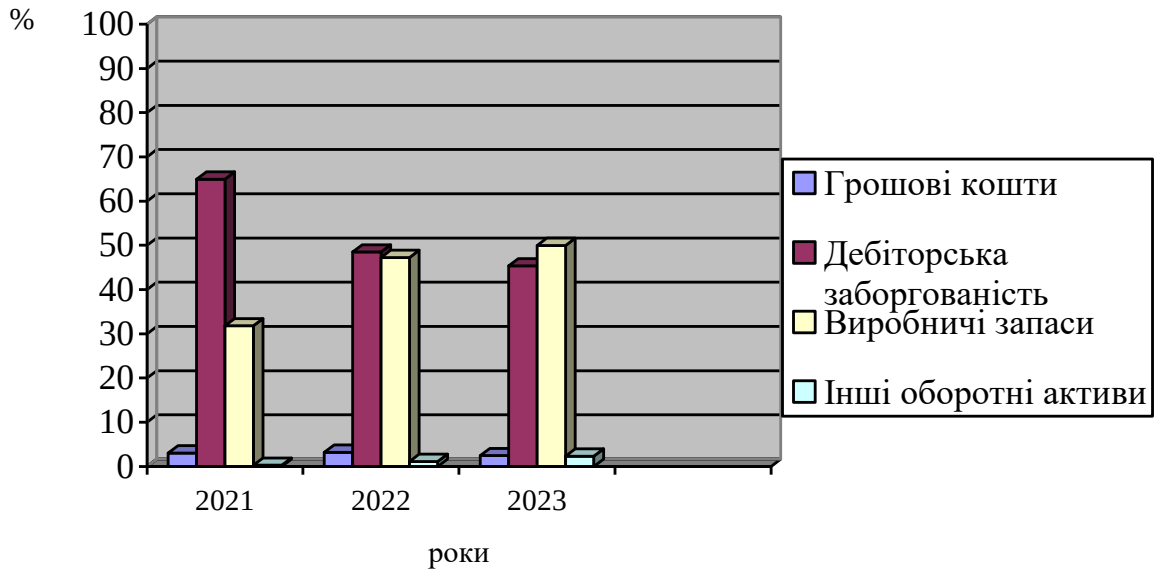

Рис. 2.3. Питома вага оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» у структурі за 2021-2023 роки

Розраховано автором на основі [44; 45]

Порівняно з 2022 р. в поточному році зменшились виробничі запаси на 3179527 тис. грн., інші оборотні активи збільшились на 170560 тис. грн.

Питома вага оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» у структурі в відсотках за 2021-2023 рр. показана на рис. 2.3.

Як видно з рис. 2.3, за станом на кінець 2023 р. найбільша частка у загальній структурі оборотних коштів припадає виробничі запаси - 49,96%, а найменша – на іншу поточну дебіторську заборгованість 1,14%. У 2021 р. найбільша питома вага припадає на дебіторську заборгованість за товари, роботи 56,57%, грошові кошти та їх еквіваленти займають 3%, а найменша питома вага припадає на дебіторську заборгованість за розрахунками - 0,25%.

Таким чином, слід відмітити, що протягом аналізованого періоду відбуваються зміни в бік зменшення загальної структури оборотних активів підприємства. Для мінімізації ризиків підприємство може суттєво зменшити обсяги запасів та скоротити термін перетворення дебіторської заборгованості на грошові кошти. Зазвичай, мінімальна потреба підприємства в оборотних активах покривається за рахунок власних джерел, таких як статутний, додатковий та пайовий капітал, прибуток підприємства, а також надходження від емісії цінних паперів, пайових внесків засновників та іноземних учасників.

Отже, з наведених розрахунків можна виділити основні фактори впливу на зміни у структурі обротних активів підприємства: військові дії, які призводять до руйнування складів, виробничих потужностей, транспортних засобів, що спричиняє безповоротну втрату сировини, матеріалів, готової продукції та товарів на складах або під час перевезення; порушення логістичних ланцюгів та ланцюгів постачання, падіння попиту та обсягів реалізації - зниження купівельної спроможності, втрата ринків збуту, неплатежі контрагентів, через війну багато підприємств, які є дебіторами, можуть стати неплатоспроможними або припинити свою діяльність. Це збільшує частку сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості, яку доводиться потім списувати. Ці фактори призводять до того, що підприємства в умовах війни змушені працювати зі значно меншими обсягами оборотних активів, що негативно впливає на їхню ліквідність, платоспроможність та загальну фінансову стабільність.

Таблиця 2.2

Склад і структура оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення (+,-) 2023 року від			
							2021року		2022 року	
	Сума тис. грн.	Питома вага,%	Сума тис. грн.	Питома вага,%	Сума тис. грн.	Питома вага,%	Сума тис. грн.	Питома вага,%	Сума тис. грн.	Питома вага,%
Грошові кошти та їх еквіваленти	1374858	3,0	954053,0	3,2	523938,0	2,41	-850920	-0,59	-430115	-0,79
Виробничі запаси	14495239	31,78	14021719	47,21	10842192	49,96	-3653047	+18,18	-3179527	+2,75
дебіторська заборгованість за товари роботи, послуги	25804212	56,57	7485969	25,2	6071880	27,98	-19732332	-28,59	-1414089	+2,78
дебіторська заборгованість за розрахунками	277089	0,6	157981	0,53	383028	1,76	+105939	+1,16	+225047	+1,23
З бюджетом	3328865	7,3	6515960	21,95	3137632	14,46	-191233	+7,16	-3378328	-7,49
Інша поточна дебіторська заборгованість	221747	0,5	241050	0,81	246524	1,14	+24777	+0,64	+5474	0,33
Інші оборотні активи	107457	0,25	325687	1,1	496247	2,29	+388790	+2,04	+170560	1,19
Усього оборотних активів	45613529	100	29703419	100	21701441	100	-23912088		-8001978	

Розраховано автором на основі [44; 45]

Виключно власне фінансування оборотних активів є економічно невигідним, оскільки це обмежує можливості підприємства покривати власні витрати та підвищує ризик фінансової нестабільності. Тому підприємства змушені залучати зовнішні фінансові ресурси, такі як короткострокові кредити, позики та кредиторська заборгованість.

Для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» як дефіцит, так і надлишок чистого оборотного капіталу негативно впливає на фінансовий стан. Нестача цих коштів може призвести до банкрутства, оскільки свідчить про неспроможність своєчасно погасити короткострокові зобов'язання. Достатність власного оборотного капіталу для фінансування мобільних активів може бути забезпечена: отриманням прибутку, зменшенням дебіторської заборгованості, що дозволяє залучити кошти підприємства в господарський оборот, та наявністю доступної матеріально-технічної бази.

Таблиця 2.3 відображає структуру капіталу (власного та позикового) і її зміни протягом трьох років, що є критично важливим для оцінки фінансової стійкості підприємства в період значних викликів.

Як видно з рис. 2.4 відбулось різке зменшення загальної суми активів. У 2021 році загальні активи становили 105 800 975 тис. грн., до 2022 року вони скоротилися більш ніж удвічі до 52 682 761 тис. грн.,у 2023 році скорочення продовжилося, хоча й меншими темпами, до 47 031 718 тис. грн. Загальне зменшення активів за період 2021-2023 років складає -58 769 257 тис. грн (-55.5%), а з 2022 по 2023 рік -5 651 043 тис. грн (-10.7%). Це свідчить про значне стискання масштабу діяльності підприємства, через військові дії, руйнування, втрату ринків та виробничих потужностей.

Відбулась кардинальна зміна структури капіталу (від власного до позикового). У 2021 році підприємство було більш автономним: 72.35% активів фінансувалося власним капіталом. У 2022 році частка власного капіталу різко впала до 53.55%. У 2023 році ситуація погіршилася ще більше: частка власного капіталу склала лише 34.06%, тоді як частка позикового капіталу зросла до

65.94%. Це є дуже негативною тенденцією для фінансової стійкості та свідчить про значне зростання залежності від кредиторів.

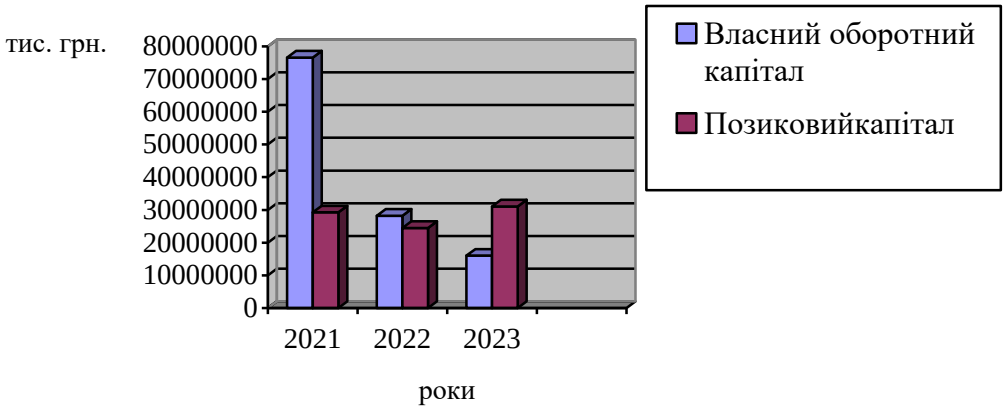

Рис. 2.4. Джерела фінансування оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 роки

Розраховано автором на основі [44; 45]

Загалом, з 2021 по 2023 рік накопичений збиток збільшився на 49 009 104 тис. грн, а питома вага цієї статті в структурі власного капіталу зменшилася на 75.31 п.п. Це прямо вказує на глибоку кризу операційної діяльності та її збитковість в умовах війни. Зареєстрований (пайовий) капітал залишається незмінним (3 859 533 тис. грн) в абсолютному вимірі. Його питома вага, проте, зросла (з 3.65% до 8.22%) через загальне зменшення активів. Резервний капітал також залишається незмінним (578 930 тис. грн), його питома вага зросла (з 0.55% до 1.23%).

Додатковий капітал у 2021-2022 роках він зростав (з 26 387 986 до 27 058 029 тис. грн), але у 2023 році дещо зменшився до 26 672 914 тис. грн. Незважаючи на абсолютні коливання, його питома вага у структурі власних джерел зросла значно (з 24.94% до 56.71%), ставши найбільшою складовою власного капіталу у 2023 році, що, ймовірно, відображає переоцінку активів або інші бухгалтерські операції, але не компенсує збитків (табл. 2.3).

Значне зростання позикового капіталу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» як в абсолютних значеннях, так і в питомій вазі з 29 248 975 тис. грн у 2021 році до 31 014 924 тис. грн у 2023 році (збільшення на 1 765 949 тис. грн). Питома вага зросла з 27.65% до 65.94%. Це прямий наслідок зменшення власного капіталу та необхідності фінансування діяльності за рахунок зовнішніх джерел.

Сума поточних зобов'язань зросла з 21 889 735 тис. грн у 2021 році до 24616362 тис. грн у 2023 році. Питома вага майже потроїлася з 20.69% до 52.34%. Це означає, що більше половини всіх активів підприємства фінансується за рахунок короткострокових боргів, що є дуже ризиковим для ліквідності та платоспроможності. Питома вага довгострокових зобов'язань зросла з 6.95% до 13.6%. Хоча зростання є, основний тягар припадає на короткострокові зобов'язання (табл. 2.3).

Отже, у період 2021-2023 років, судячи з даних джерел формування оборотних активів, значно погіршився, демонструючи глибоку кризу, спричинену зовнішніми обставинами (війною), що призвело до дефіциту власного капіталу та критичної залежності від позикових коштів.

Різке скорочення загальної суми активів свідчить про значне обмеження виробничих можливостей та обороту підприємства. Проаналізовані дані яскраво ілюструють вплив повномасштабної війни на велике промислове підприємство: руйнування, порушення логістики, втрата ринків, відтік персоналу та зростання витрат призводять до суттєвих збитків та необхідності фінансування діяльності за рахунок позикових коштів. Для відновлення фінансової стабільності підприємству, ймовірно, знадобиться значна зовнішня підтримка, що може включати державні програми, інвестиції від власників або реструктуризацію заборгованості.

Тип джерел фінансування та принципи використання власного й позикового капіталу впливають на ефективність як оборотних активів, так і всього капіталу підприємства. Структура оборотних активів, відображена у фінансовій звітності, відображає фінансовий стан підприємства на певну дату та свідчить про рівень його комерційної та фінансово-економічної діяльності.

Таблиця 2.3

Джерела формування оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення (+,-) 2023 року від:			
							2021 року		2022 року	
	Сума тис. грн.	Питома вага,%	Сума тис. грн.	Питома вага,%	Сума тис. грн.	Питома вага,%	у сумі тис. грн.	у структурі	у сумі тис. грн.	у структурі
1. Власний оборотний капітал у тому числі:	76552000	72,35	28212939	53,55	16016794	34,06	-60535236	-38,3	-12196175	-19,5
1.1Зареєстрований (пайовий)	3859533	3,65	3859533	7,33	3859533	8,22	-	4,57	-	0,89
1.2Додатковий капітал	26387986	24,94	27058029	51,36	26672914	56,71	+284928	31,77	-385115	
1.3Резервний капітал	578930	0,55	578930	1,09	578930	1,23	-	+0,68	-	
1.4Нерозподілений прибуток (збиток)	45725551	43,21	-3283553	-6,23	-15097583	-32,1	-49009104	-75,31	-11814030	-25,87
2 Позиковий капітал у тому числі:	29248975	27,65	24469882	45,45	31014924	65,94	+1765949	38,29	+6545042	20,49
2.1Поточні зобов'язання за розрахунками	21889735	20,69	18423468	34,97	24616362	52,34	+2726627	31,65	+6192894	17,37
2.2Довгострокові зобов'язання	7359240	6,95	6046354	11,48	6398562	13,6	-960678	6,65	352208	2,12
Усього активів	105800975	100	52682761	100	47031718	100	-58769257		-5651043	

Розраховано автором на основі [44; 45]

2.3 Оцінка ефективності використання оборотних активів ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» у період відновлення

Ефективне використання оборотних активів є критично важливим для загальної результативності підприємства, оскільки воно суттєво впливає на ефективність усіх залучених коштів. Це пояснюється значною різницею в тривалості обороту основних і оборотних засобів, зумовленою їх принципово різним характером участі у виробничому процесі.

Оборотні активи, що забезпечують рух оборотних фондів та фондів обігу, значною мірою визначають загальні темпи та ефективність виробництва.

Ефективність використання оборотних активів неможливо оцінити за допомогою єдиного показника. Для цього необхідна система показників, серед яких найважливішим є швидкість обороту. Цей показник відображає період, протягом якого оборотні кошти підприємства завершують один повний цикл, проходячи всі стадії кругообігу.

Прискорення оборотності оборотних активів призводить до вивільнення капіталу та зменшення потреби в ньому завдяки ефективнішому використанню.

Економічне значення оборотності полягає в тому, що від неї залежить обсяг грошових коштів, необхідних підприємству для безперервного здійснення виробничого процесу та реалізації продукції.

Обертання оборотних активів підприємства характеризується такими взаємопов'язаними показниками: коефіцієнт оборотності (обігу), коефіцієнт завантаження та тривалість одного обороту.

Динаміка показників обертання оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» показана в табл. 2.4.

Аналіз динаміки показників обертання оборотних активів показав, що обсяг реалізованої продукції, тис. грн. у 2021 рік склав 109303155 тис. грн., у 2022 р. 43818410 тис. грн (меньше на -65484745 тис. грн або до 40,1% від 2021 року), а в 2023 р. 41848635 тис. грн (подальше зменшення на -1969775 тис. грн або до 95,5% від 2022 року).

Таблиця 2.4

Динаміка показників обертання оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 роки

№ пп.	Найменування показника	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+,-)		Темп росту,%	
					2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
1	Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	109303155	43818410	41 848 635	-65484745	-1969775	40,1	95,5
2	Середньорічний залишок оборотних активів, тис. грн.	45613529	29703419	21701441	-15910110	-8001978	65,12	73,06
3	Обертання оборотних коштів, (пок.1:2)	2,39	1,47	1,92	-0,92	+0,45	61,5	130,6
4	Тривалість обороту (дні)	150	244	187	+94	-57	162	76,6
5	Коефіцієнт завантаження	0,41	0,68	0,52	0,27	-0,16	165	76,5

Розраховано автором на основі [44; 45]

Спостерігається катастрофічне падіння обсягів реалізації продукції у 2022 році (більш ніж удвічі) та продовження цієї негативної тенденції у 2023 році, хоча й меншими темпами. Динаміка середньорічного залишку оборотних активів повторює тенденцію обсягу реалізації – стійке та значне зменшення протягом усього періоду. Це прямо свідчить про значне скорочення ринків збуту та виробничих можливостей підприємства, ймовірно, внаслідок повномасштабної війни.

Кількість оборотів за визначений період тобто за 2021-2023 роки розраховується за формулою:

$$Кобор. = \frac{РП}{S} \ , \qquad (2.1)$$

де РП – обсяг реалізованої продукції;

S – залишок оборотних активів.

Чим вищим є при даних умовах коефіцієнт оборотності, тим краще використовуються оборотні кошти підприємства.

2021 рік $Кобор = \frac{109303155}{45613529} = 2{,}39$ об.

2022 рік $Кобор = \frac{43818410}{29703419} = 1{,}47$ об.

2023 рік $Кобор = \frac{41848635}{21701441} = 1{,}92$ об.

Тривалість одного обороту оборотних активів в днях визначається за формулою:

$$Д = \frac{360}{Коб.}, \qquad (2.2)$$

де Коб - коефіцієнт оборотності

2021 рік $Д = \frac{360}{2{,}39} = 150$ днів;

2022 рік $Д = \frac{360}{1{,}47} = 244$ днів;

2023 рік $Д = \frac{360}{1{,}92} = 187$ днів.

На ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» тривалість обороту оборотних активів у 2023 р. складає 187 дні, а в 2022 р. 244 днів, що на 57 менше.

Коефіцієнт завантаження – величина, обернена коефіцієнту оборотності:

$$Кзав. = \frac{S}{РП}, \quad (2.3)$$

Цей показник відображає, скільки оборотних активів підприємства припадає на одну гривню реалізованої продукції. На даному підприємстві цей показник складає:

2021 рік $Кобор = \frac{45613529}{109303155} = 0{,}41$ об.

2022 рік $Кобор = \frac{29703419}{43818410} = 068$ об.

2023рік $Кобор = \frac{21701441}{41848635} = 0{,}52$ об.

Отже, з наведених разрахунків (табл. 2.4) за 2021-2022 роки спостерігається різке сповільнення обертаності оборотних коштів. Це означає, що кожен вкладений в оборотні активи гривня стала приносити менше виручки. Причиною цього є значно швидше падіння обсягів реалізації порівняно зі зменшенням оборотних активів. У 2022 році компанія, ймовірно, зіткнулася з проблемою накопичення «непотрібних» оборотних активів (наприклад, залишків запасів або дебіторської заборгованості), які не генерували дохід.

За 2022-2023 роки обертаність почала відновлюватися (зросла з 1,47 до 1,92 разів). Це позитивний сигнал, який вказує на те, що підприємство, можливо, адаптувалося до нових умов та змогла прискорити збір дебіторської заборгованості або ефективніше управляти запасами. Хоча обсяги реалізації продовжили падати, оборотні активи зменшувалися ще швидшими темпами, або їх структура покращилася.

Тривалість обороту (днів) у 2022 р. склала 244 дні (збільшення на +94 дні або до 162% від 2021 року). Тобто кошти, вкладені в оборотні активи, «зависали» у циклі на 94 дні довше, що є дуже неефективним і створює додатковий тиск на фінансові ресурси. Це також є наслідком падіння обсягів реалізації.

В 2023 р. на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» скорочення тривалості обороту з 244 до 187 днів - позитивна зміна, що свідчить про покращення ефективності управління оборотними активами після адаптації до умов війни. Незважаючи на те, що показник ще не повернувся до довоєнного рівня (150 днів), тенденція до прискорення обертання є позитивною.

Навіть після покращення у 2023 році, показники обертаності (1.92 рази та 187 днів) все ще поступаються довоєнним (2.39 рази та 150 днів). Обсяги реалізації продовжують знижуватися. Це свідчить, що підприємство все ще перебуває в складній ситуації і має значний потенціал для подальшого покращення, а також потребує стабілізації зовнішніх умов.

Таким чином, динаміка показників обертання оборотних активів ПАТ «АрселосМіттал Кривий Ріг» відображає період шоку та різкого спаду у 2022 році, за яким слідує етап адаптації та часткового відновлення ефективності використання активів у 2023 році, незважаючи на продовження загального скорочення бізнесу.

Висновки до розділу 2

Управління оборотними активами повинно чітко регулювати їх кількість, оборотність та ефективність використання. Розумне управління ними має забезпечити оптимальний рівень їх ефективності, що призведе до економії ресурсів підприємства і тим самим до його подальшого розвитку.

Всебічно враховуючи фінансові можливості підприємства, об'єктивно оцінюючи характер внутрішніх та зовнішніх факторів, обґрунтовано доцільність розробки та реалізації фінансової стратегії, що забезпечує відповідність фінансово-економічних можливостей підприємства умовам, які склалися на ринку товарів та фінансовому ринку. Фінансова стратегія передбачає визначення довгострокових цілей фінансової діяльності та вибір найефективніших способів їх досягнення. При дослідженні джерел формування майна виходять із таких правил, що потребують не тільки паралельності строків фінансування, а й дотримання певних співвідношень між окремими статтями пасивів та активів. Найбільш реальною для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є компромісна стратегічна модель, у рамках якої необоротні активи, системна частина поточних активів і половина варіаційної частини поточних активів покриваються довгостроковими пасивами, у відповідності з чим розроблено комплекс тактичних заходів із підвищення оборотності мобільної частини майна підприємства, підвищення його ділової активності, відновлення прибуткості та забезпечення стійкого економічного зростання.

Різке зменшення загальної суми активів свідчить про значне скорочення виробничих можливостей та обороту підприємства. Проаналізовані дані є типовим відображенням впливу повномасштабної війни на велике промислове підприємство: руйнування, порушення логістики, втрата ринків, відтік персоналу, зростання витрат – все це призводить до значних збитків та вимушеного фінансування діяльності за рахунок боргу. Для відновлення фінансової стійкості підприємству, ймовірно, знадобиться значна зовнішня підтримка – або у вигляді державних програм, або інвестицій від власників, або реструктуризації боргів.

РОЗДІЛ 3
ЗАХОДИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» В ПЕРІОД ВІДНОВЛЕННЯ

3.1 Шляхи підвищення ефективності джерел фінансування оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Для максимізації ефективності використання оборотного капіталу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» необхідно розробити комплексну програму управління оборотними активами. Основною метою цієї програми є визначення оптимального обсягу та структури оборотних активів, вибір джерел їх фінансування та встановлення раціонального співвідношення між ними, що забезпечить довгострокову стабільну господарську та ефективну фінансову діяльність підприємства.

Раціональне використання оборотних коштів є ключовим фактором для стабілізації економіки, а покращення їх використання – необхідною умовою економічного зростання.

Сформульоване цільове завдання є стратегічним. Стратегія управління оборотними активами полягає в цілеспрямованому формуванні їх обсягу та складу, що дозволить досягти стратегічних цілей та завдань управління.

Для підвищення ефективності використання джерел фінансування оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» пропонуємо наступні шляхи:

1. Необхідно оптимізувати розмір оборотних активів, які обслуговують господарські потреби підприємства.

Оскільки фінансові ресурси надаються на платній основі, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» зацікавлений у скороченні потреб з метою мінімізації витрат на їх залучення та подальше використання. Це досягається шляхом планування потреби підприємства в формуванні оборотних активів, нормування обсягів окремих груп оборотних активів, контролю за виконанням

планів і нормативів та організації роботи по виявленню можливостей скорочення потреби в оборотних активах.

2. Необхідно приділити увагу оптимізації структури оборотних активів. Для ефективного управляня запасами необхідно впровадити сучасні системи Material Requirements Planning (MRP), що дозволить мінімізувати надлишкові запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів та готової продукції, знижуючи витрати на їх зберігання та обслуговування. Оптимізувати розмір замовлення та частоти поставок. Аналіз оборотів та потреб підприємства для визначення оптимальних обсягів закупівель, що дозволить зменшити обсяг коштів, заморожених у запасах. Впровадити автоматизовану систему контролю залишків, що дастьможливість здійснювати оперативний облік та контроль за рухом запасів, для виявення та реагування на відхилення.

3. Прискорити оборотность дебіторської заборгованості за рахунок впровадження ефективної кредитної політики. Розробити чіткі умови надання відстрочок платежів, встановлення лімітів кредитування для контрагентів. Проводити моніторинг та контроль за заборгованістю. Систематично аналізувати стан дебіторської заборгованості, оперативно реагувти на прострочену заборгованість, використання різних методів стягнення (досудові претензії, судові позови).

Оцінку очікуваного періоду погашення дебіторської заборгованості можна здійснити двома основними способами: шляхом аналізу або за допомогою прямого розрахунку (визначення середньозваженого періоду погашення). Прямий розрахунок є доцільним при невеликих обсягах заборгованості та вимагає наявності детальної інформації про терміни погашення для кожного дебітора або групи дебіторів підприємства.

4. Оптимізувати грошові потоки. Розробити план надходжень та витрат грошових коштів, прогнозування касових розривів. Впровадити системи централізованого управління грошовими коштами та інвестувати тимчасово вільні грошові кошти Розміщати на короткострокових депозитах або в інших високоліквідних інструментах для отримання додаткового доходу.

Для оптимізації джерел фінансування необхідно приділити уагу раціональному використанню власного капіталу: максимально можливе реінвестування чистого прибутку в оборотні активи для зменшення потреби у залучених коштах, та ефективне використання нерозподіленого прибутку та амортизаційних відрахувань. Ці джерела є найдешевшими та найстабільнішими для фінансування оборотних активів.

5. Оптимізувати використання позикового капіталу за рахунок проведення диверсифікація джерел позик, адже залучення коштів не тільки від банків, а й від інших фінансових установ. Покращити структуру позик за строками та вартістю. Перевага короткострокових кредитів для фінансування тимчасової потреби в оборотних коштах, а довгострокових – для постійної потреби. Пошук кредиторів з найнижчими відсотковими ставками. Максимально використовувати відстрочки платежу від постачальників без додаткових витрат.

6. Удосконалити систему фінансового планування та контролю. Для цього необхідно розробити детальний фінансовий план та бюджет. Створити бюджет руху грошових коштів, бюджетів доходів та витрат, що дозволить прогнозувати потреби у фінансуванні та ефективно розподіляти ресурси. Систематично проводити моніторинг та аналіз фінансових показників. Регулярний аналіз показників оборотності, рентабельності, ліквідності, платоспроможності для своєчасного виявлення проблем та коригування фінансової стратегії. Впроваджувати автоматизовані системи управління фінансами (ERP-системи) і це дозволить інтегрувати всі фінансові процеси, покращити якість обліку, аналізу та планування.

7. Налагодити взаємодію з постачальниками та покупцями, встановити довгостроковфпартнерські відносини, які забезпечать більш гнучкі умови оплати, поставок. Ведення переговорів щодо відстрочок платежів з постачальниками та намагатися збільшити терміни торгового кредиту.

8. Ключовим аспектом планування оборотних активів є визначення оптимальної потреби в грошових коштах. Товариство має ретельно планувати їх обсяг, щоб забезпечити достатнє фінансове підґрунтя для своєї господарської

діяльності, уникнувши при цьому надлишкового накопичення коштів на банківських рахунках. Для цього розрахуємо наступну таблицю 3.1.

Таблиця 3.1

Розрахунок мінімально необхідної суми грошових коштів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 2021-2023 рр.

№ п/п	Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	Операційні витрати	82549368	59796924	49999590
2	Обсяг реалізації продукції	109303155	43818410	41848635
3	Середній залишок грошових коштів та дебіторської заборгованості	31006771	15355003	10141102
4	Обертання грошових коштів, разів (ряд2: ряд3)	3,52	2,85	4,12
5	Мінімальна необхідна сума грошових коштів (ряд1: ряд4)	23 451 525	20 981 376	12 135 822

Розраховано автором на основі [44; 45]

Отже, для успішної діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» у 2021 році потрібно як мінімум 23 451 525 тис. грн. При цьому ця потреба в грошових коштах зменшується з 2022 р. до 20 981 376 тис. грн., а в наступному до 12 135 822тис. грн.

Впровадження цих заходів дозволить ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» не тільки оптимізувати використання поточних джерел фінансування, а й підвищити загальну фінансову стійкість та ефективність діяльності підприємства.

3.2 Оптимізаційна модель ефективного фінансування оборотних активів підприємства

Останні роки в економіці України відзначилися значними змінами. Попри період відновлення, не всі гірничо-збагачувальні підприємства, зокрема й українська металургійна промисловість, повністю адаптувалися до умов євроінтеграції. Недостатнє фінансування, проблеми з неплатежами, дефіцит власних оборотних коштів та інші фінансові труднощі, у поєднанні з погіршенням гірничо-геологічних умов та значним зносом основних фондів, призвели до зниження виробничого потенціалу металургійної галузі, її технічної відсталості, високого рівня витрат та значної ресурсомісткості продукції (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Обсяги виробництва продукції на підприємстві ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Продукція	Вироблено, кількість, тис. тонн	Вироблено, варстість, млрд грн	Реалізовано, кількість, тис. тонн	Реалізовано, варстість, млрд грн
Прокат	4468	48.19	4462	48.18
Концентрат	3417	7.96	3417	7.96
Чавун	676	5.79	676	5.79

Розраховано автором на основі: [44; 45]

Як наслідок, більшість промислових підприємств перебуває в критичному стані: спостерігається значне падіння обсягів виробництва, недостатній обсяг оборотних активів, великі суми поточних і довгострокових позикових зобов'язань, що призводить до низької фінансової стійкості та платоспроможності.

З огляду на це, ми пропонуємо модель оптимізації джерел фінансування оборотних активів, яка дозволить досягти заданих показників ліквідності та фінансової стійкості металургійного підприємства.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» прагне покращити свою фінансову стабільність та зменшити залежність від зовнішніх джерел фінансування, особливо за рахунок короткострокових зобов'язань. Існує можливість щодо оптимізації структури оборотних активів (скорочення запасів та дебіторської заборгованості без шкоди для виробництва та збуту). Підприємство може впливати на умови залучення позикових коштів та управління кредиторською заборгованістю.

Тому головна моделі - мінімізація загальної вартості фінансування оборотних активів при забезпеченні необхідного рівня ліквідності та фінансової стійкості підприємства.

Основними змінними в моделі, які які необхідно оптимізувати:

Х1- частка власних оборотних коштів у загальному обсязі оборотних активів (бажано збільшувати).

Х2-частка короткострокових банківських кредитів.

Х3- Частка довгострокових кредитів (якщо вони використовуються для фінансування постійної частини оборотних активів).

Х4-частка кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Х5- оптимальний рівень запасів (виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція).

Х6- оптимальний рівень дебіторської заборгованості.

Х7 -Оптимальний рівень грошових коштів.

$$MinZ=СВК\cdot ОА\cdot Х1+СКК\cdot ОА\cdot Х2+СДК\cdot ОА\cdot Х3+СКЗ\cdot ОА\cdot Х4, \quad (3.1)$$

Де Z – загальні витрати на фінансування оборотних активів.

ОА – загальний обсяг оборотних активів на кінець 2023 року (21 701 441 тис. грн).

СВК– зартість власних коштів (наприклад, альтернативні витрати або вартість залучення акціонерного капіталу). В умовах збитковості важко оцінити, але можна взяти як цільовий показник рентабельності власного капіталу.

СКК – зартість короткострокових кредитів (середня відсоткова ставка за кредитами).

СДК – зартість довгострокових кредитів (середня відсоткова ставка за кредитами).

СКЗ– зартість комерційного кредиту (кредиторської заборгованості) – зазвичай вважається безкоштовним до певного терміну, але може включати втрати від дисконтування або втрачені знижки.

Сума часток фінансування: X1+X2+X3+X4=1 (100% фінансування оборотних активів).

Забезпечення ліквідності (коефіцієнт покриття): (ОА·X1+ОА·X2+ОА·X3)/(ОА·X2+ОА·X4≥КМП цільовий, (3.2)

де КМП цільовий- цільовий коефіцієнт миттєвої платоспроможності (0.2 - 0.3).

На кінець 2023 року поточні зобов'язання становили 24 616 362 тис. грн. Оборотні активи 21 701 441 тис. грн. Коефіцієнт покриття на кінець 2023 року: 21 701 441 / 24 616 362 ≈ 0.88, що є нижче рекомендованих значень (1.5-2.0).

Фінансова стійкість (коефіцієнт фінансової автономії)

ОА·X1/ОА≥КФА цільовий (3.3)

де КФА цільовий - цільовий коефіцієнт фінансової автономії для оборотних активів (власні оборотні кошти). На кінець 2023 року власний капітал 16 016 794 тис. грн.

Власний оборотний капітал = Власний капітал - Необоротні активи = 16 016 794 - 25 330 277 = -9 313 483 тис. грн. - свідчить про повну відсутність власних оборотних коштів.

Необхідно прагнути до того, щоб власний оборотний капітал був достатнім.

Рівень запасів: Запасимin≤X5≤Запасимax (визначається на основі операційних потреб та середньої тривалості обороту).

Запаси на кінець 2023 року складають: 10 842 192 тис. грн.

Рівень дебіторської заборгованості: ДЗmin≤X6≤ДЗmax (визначається на основі середнього терміну інкасації).

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги складає 6071880 тис. грн.

Рівень грошових коштів: ГКmin≤Х7≤ГКmax (для забезпечення операційної діяльності).

Гроші та їх еквіваленти на кінець 2023 року: 523 938 тис. грн. Ліміти запозичень: ОА·Х2≤Кредитні ліміти КК, ОА·Х3≤Кредитні ліміти ДК.

Обмеження на співвідношення позикових та власних коштів:

ОА·Х1ОА·Х2+ОА·Х3+ОА·Х4≤Максимальне співвідношення.

Загальний обсяг оборотних активів (на кінець 2023 року): 21 701 441 тис. грн.

СВК: Враховуючи збитковість, пряма вартість відсутня. Можна оцінити як втрачену вигоду від інвестування (наприклад, 10-15% - умовне значення).

СКК: Звіт про рух грошових коштів показує надходження від позик 3 981 233 тис. грн, погашення 660 962 тис. грн. Фінансові витрати (відсотки) за 2023 рік становлять 1 508 095 тис. грн. Це дуже високе значення порівняно з обсягами позик, що може свідчити про високі ставки або великий обсяг позик, що не відображені повністю в балансі. Для моделі необхідно знати середньозважену ставку за кредитами. Припустимо, середня ставка 20-25% річних (через поточну економічну ситуацію в Україні та високі ризики).

СДК: Припустимо 15-20% річних (довгострокові кредити банків на кінець 2023 року: 2 272 107 тис. грн).

СКЗ: Зазвичай 0% (якщо немає штрафів за прострочення або втрачених знижок). Але врахування можливих ризиків (погіршення відносин з постачальниками) може підвищити її ефективну вартість.

Отже, пропонуємо наступні заходи для оптимізації:

1. Зменшення збитків та збільшення власного капіталу. Це найважливіший крок. Необхідно проаналізувати причини збитків (висока собівартість, низький дохід від реалізації) та розробити заходи для підвищення прибутковості. Можливо, перегляд цінової політики, оптимізація витрат, підвищення ефективності виробництва.

2. Оптимізація структури оборотних активів:

2.1 Управління запасами: зменшення незавершеного виробництва (3 700 672 тис. грн) та виробничих запасів (5 788 371 тис. грн) до оптимального рівня

за допомогою сучасних систем управління запасами (Just-In-Time, ABC-аналіз). Це вивільнить значні кошти.

2.2 Управління дебіторською заборгованістю: скорочення термінів інкасації дебіторської заборгованості (6071880 тис. грн за продукцію) шляхом покращення контролю, прискорення розрахунків, використання факторингу (якщо це вигідно).

2.3 Управління грошовими коштами: Оптимізація потоків грошових коштів для підтримки мінімально необхідного рівня (523 938 тис. грн на кінець 2023 року), використовуючи сучасні методи управління грошовими потоками.

3 Оптимізація структури джерел фінансування:

3.1.Збільшення частки власних оборотних коштів: Це довгострокова мета, досяжна через отримання прибутку, реінвестування, або, у крайньому випадку, додаткову емісію акцій.

3.2 Перегляд портфеля позикових коштів: Аналіз ефективної відсоткової ставки за всіма кредитами. Можливості рефінансування дорогих короткострокових кредитів більш дешевими довгостроковими, якщо це дозволить ситуація на ринку та фінансове становище підприємства.

3.3 Управління кредиторською заборгованістю: Ефективне використання комерційного кредиту, але без шкоди для репутації та відносин з постачальниками. Можливо, узгодження довших термінів оплати з постачальниками.

4 Використання інструментів фінансового ринку: Аналіз можливості залучення коштів через випуск облігацій або інших боргових інструментів, якщо це буде вигідніше за банківські кредити.

Враховуючи значний збиток і негативний власний оборотний капітал, першочерговим завданням для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» має бути скорочення потреби в оборотних активах через оптимізацію запасів та дебіторської заборгованості. Це дозволить зменшити потребу в зовнішньому фінансуванні та, як наслідок, фінансові витрати, які у 2023 році були значними (1 508 095 тис. грн).

Далі, необхідно структурувати залучені кошти таким чином, щоб мінімізувати вартість, віддаючи перевагу довгостроковим позикам для фінансування постійної частини оборотних активів та використовувати короткострокові джерела лише для покриття сезонних чи тимчасових потреб. Проте, зважаючи на негативний власний оборотний капітал, значна частина оборотних активів вже фінансується за рахунок короткострокових джерел, що є ризикованим.

Компромісна стратегія є найбільш реалістичною, передбачаючи фінансування необоротних активів, постійної частини поточних активів та половини змінної частини поточних активів за рахунок довгострокових джерел.

Вибір пропорцій між коротко- та довгостроковими джерелами фінансування оборотних активів дозволяє підприємству обрати консервативну або агресивну стратегію управління короткостроковими зобов'язаннями. Консервативна політика віддає перевагу довгостроковому фінансуванню, тоді як агресивна орієнтується на короткострокові кредити та позики.

Поєднання стратегій управління оборотними активами та їхніми джерелами фінансування формує комплексну політику управління оборотним капіталом, яка може бути:

- Консервативною: поєднує консервативні стратегії, характеризується низьким ризиком та меншою рентабельністю активів.
- Помірною: поєднує консервативну політику щодо оборотних активів з агресивною щодо джерел фінансування, забезпечуючи середній ризик та середню віддачу.
- Агресивною: комбінує агресивні стратегії, вирізняється високим ризиком та високою рентабельністю використання активів.

Висновки до розділу 3

Управління оборотними активами повинно чітко регулювати їх кількість, оборотність та ефективність використання. Розумне управління ними має забезпечити оптимальний рівень їх ефективності, що призведе до економії ресурсів підприємства і тим самим до його подальшого розвитку.

Всебічно враховуючи фінансові можливості металургійногго підприємства, об’єктивно оцінюючи характер внутрішніх та зовнішніх факторів, обґрунтовано доцільність розробки та реалізації фінансової стратегії, що забезпечує відповідність фінансово-економічних можливостей підприємства умовам, які склалися на ринку товарів та фінансовому ринку. Фінансова стратегія передбачає визначення довгострокових цілей фінансової діяльності та вибір найефективніших способів їх досягнення.

При дослідженні джерел формування майна виходять із таких правил, що потребують не тільки паралельності строків фінансування, а й дотримання певних співвідношень між окремими статтями пасивів та активів. Найбільш реальною для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є компромісна стратегічна модель, у рамках якої необоротні активи, системна частина поточних активів і половина варіаційної частини поточних активів покриваються довгостроковими пасивами, у відповідності з чим розроблено комплекс тактичних заходів із підвищення оборотності мобільної частини майна підприємства, підвищення його ділової активності, відновлення прибуткості та забезпечення стійкого економічного зростання.

ВИСНОВКИ

Для ефективного функціонування кожне підприємство потребує певного майна, що перебуває у його власності або користуванні. Це майно, відображене у балансі підприємства, називається його активами.

Оборотні активи задіяні як у виробничому процесі, так і у процесі реалізації продукції. Активи, що використовуються протягом одного операційного циклу, повністю переносять свою вартість на собівартість виробленої продукції та часто змінюють свою початкову форму. Грошові активи безпосередньо не беруть участі у виробництві, але обслуговують кругообіг капіталу підприємства, поєднуючи процеси виробництва та реалізації.

Поняття «оборотні активи» та «оборотний капітал» стосуються одних і тих же об'єктів: грошових коштів, короткострокових фінансових вкладень, дебіторської заборгованості та запасів. Структура оборотних активів може значно відрізнятися залежно від галузі, складу та структури виробничих витрат, а також умов постачання матеріалів та реалізації продукції.

Підсумовуючи все вищесказане у даній роботі, можна сказати, що оборотний активи - це сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і повністю споживаються протягом одного операційного циклу. Проаналізована економічна діяльність підприємства протягом 2021-2023 років, з яких у 2022-2023 роках на підприємство вплинула військові дії,, невизначені умови, що відобразилось на його стані взагалі та стані оборотних коштів.

Підвищення частки власного оборотного капіталу в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» має бути інтегроване у стратегію управління оборотним капіталом. Для досягнення нашої головної мети – покращення стану оборотних активів – необхідно прискорити їх оборотність та активніше формувати виробничі запаси за рахунок власних джерел. Щоб ефективніше використовувати оборотний капітал, підприємству слід:

- оптимізувати обсяг оборотних активів, які обслуговують господарські потреби товариства, шляхом нормування обсягів окремих груп обігових активів;
- дослідити кожен етап кругообігу активів, щоб виявити понаднормативні, невикористані або збиткові активи;
- розробити програми ліквідації виявлених активів та вивільнення вкладених у них грошових коштів.

Значна дебіторська заборгованість негативно впливає на фінансовий стан підприємства, вилучаючи значні обсяги грошових коштів з обігу. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» потрібно:

- всебічно оцінювати надійність партнерів (дебіторів) при наданні комерційного або споживчого кредиту.
- визначати максимальну суму боргу, яку можна надати одному дебітору.
- використовувати різні форми забезпечення боргових зобов'язань.
- юридично оформлювати всі документи, що регулюють взаємовідносини з дебіторами, їхні обов'язки щодо обсягів, термінів та умов повернення боргу.
- постійно контролювати погашення заборгованості окремими дебіторами та оперативно інформувати їх про порушення термінів розрахунків.
- застосовувати штрафні санкції за несвоєчасні розрахунки.

Робота управлінського апарату підприємства повинна бути спрямована на підвищення ефективності використання оборотного капіталу шляхом дотримання раціональних пропорцій у його структурі та здійснення заходів, спрямованих на збільшення прибутку від основної діяльності. Ефективне управління та планування оборотних активів мають допомогти у цьому. Велика дебіторська заборгованість зумовлена загальним падінням темпів виробництва та неможливістю покупців погашати свої заборгованості перед підприємством.

Запропоновано модель оптимізації джерел фінансування оборотних активів за рахунок досягнення заданих обмежень на ліквідність і фінансову стійкість підприємства.

Як вже було зазначено, ключовими напрямками роботи є збільшення обсягів діяльності при одночасному прискоренні оборотності оборотних активів, виявлення та реалізація або здача в оренду незадіяних активів, раціональне використання власного оборотного капіталу, а також запобігання його відтоку у необоротні активи, прострочену та безнадійну дебіторську заборгованість. Якщо у 2021 році стан підприємства був стабільним, то з початком повномасштабного вторгнення у 2022 році фінансовий стан почав погіршуватися. Це вимагає розробки антикризової програми для забезпечення функціонування підприємства в умовах невизначеності з мінімальними втратами.

Для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» вирішення завдання найбільш раціонального використання оборотних активів за умови ефективної аналітичної та планової роботи сприятиме фінансовій стабілізації та підвищенню ефективності поточної фінансово-господарської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України. Дата оновлення: 28.02.2025 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text (дата звернення: 10.03. 2025).

2. Податковий кодекс України. Дата оновлення: 01.04. 2025. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text (дата звернення: 12.04. 2025).

3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в України». Дата оновлення: 03.09.2024 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text (дата звернення: 12.04. 2025).

4. Національне положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Дата оновлення: 06.03.2025. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text (дата звернення: 11.04. 2025).

5. Болюх М.А., Бурчевський В.З. Економічний аналіз. К.: КНЕУ, 2021. 408 с.

6. Бутинець Ф.Ф., Мних Є.В., Олійник О.В. Економічний аналіз: Практикум. – Житомир: ЖІТІ, 2000. - 416 с.

7. Бланк О.І. Управління фінансами підприємств : підручник / І.О. Бланк, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2017. 792 с.

8. Володькіна М.В. Економіка промислового підприємства. Навч. посібник. – К.: ЦНЛ, 2004. -196с.

9. Гаватюк Л. С. Фінанси підпрємств у схемах і таблицях: навч. посіб. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 111 с.

10. Зардова Я.В. Дослідження ефективності використання оборотних активів підприємств. Ефективна економіка. 2023. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_4_50

11. Зардова Я.В. Науково-методичні підходи до специфіки класифікації оборотних активів підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 22. С. 100-106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2021_22_18

12. Економіка підприємства: Підручник: у 3 т./ за ред. А. В. Непрана,

І. Ю. Шевченко. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2024, Т. 3. – 528 с.

13. Економіка підприємства: підручник. / І.М. Бойчик. – К.: Кондор - Видавництво, 2016. – 378 с.

14. Капітал, основні та оборотні засоби підприємства: навч. посіб. за заг. редакцією П.В. Круш, О.В. Клименко, В.О. Гулевич. К. : Центр учбової літератури, 2020. С. 189–191.

15. Катан Л.І., Бровко Л.І., Дуброва Н.П., Бондарчук Н.В. Фінансовий менеджмент : навч.посібник. Суми: Довкілля, 2019. 184 с.

16. Ковальчук І.В. Економіка підприємства : навч. посіб. К. : Знання, 2018. С. 203–204.

17. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика : навчальний посібник. К. : Ніка-Центр, 2020. С. 94–98.

18. Кремень О. І., Кремень В. М. К. Фінанси: навч. посіб. для ст-ів ВНЗ. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 416 с.

19. Курило О. Б., Бондаренко Л. П., Вівчар О.Й, Чубка О.М. Фінанси підприємств: підручник.- Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 340 с.

20. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2018. 367 с.

21. Кубецька О.М., Остапенко Т.М., Палешко Я.С. Управління оборотними активами підприємства в особливих умовах. БізнесІнформ. 2022. №8, С. 159- 165. URL: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-8-159-165 5.

22. Кузнєцова Т.В., Лук’янчук Ю.А. Система управління оборотними активами як інструмент забезпечення платоспроможності підприємства. Вісник НУВГП. Серія Економічні науки. 2023. №1(101), С.56-65. URL: https://doi.org/10.31713/ve120236

23. Любенко Н. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 262 с. 8. Нікола С. О. Н631 Фінанси підприємств : навч. посіб. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. 206 с.

24. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємств : навч. посіб.: 2-ге вид., перероб. і доп. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.

25. Михайленко О. В. Управління структурою капіталу підприємства за критерієм мінімізації його вартості / О. В. Михайленко, С. Ю. Скоморохова, А. О. Чернова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки. – 2018. – Вип. 30 (2). – С. 147–151.

26. Мельничук Г.С., Данугян К.А. Організація процесу ефективного управління оборотними та необоротними активами підприємства. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки. 2022. № 10. С. 37-42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2022_10_7

27. Партин Г.О., Загородній А.Г. Фінанси підприємств: Навч. Посіб.- К.: Знання, 2006.- 379с.

28. Петрович Й.М., Кіт А.Ф. , Захарчин Г.М., Кіндрацбка Г.І. таінш. Економіка підприємства, аідручник. "Магнолія 2006", 2008 рік.

29. Причепа І.В., Лесько О.Й., Сметанюк О.А. Сутність і роль оборотних засобів в системі ефективного управління виробничо-комерційними бізнес-процесами. Modern economics. 2024. № 43. С. 96-101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2024_43_15

30. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с.

31. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навчальний посіб. – К., 2004.

32. Соляник Л.Г., Цуркан І.М., Галіба С.В. Економіко-математичне моделювання оптимізації управління оборотними активами промислового підприємства. Ефективна економіка. 2022. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_11_48

33. Терещенко С.І., Федай В.В. Ефективне використання оборотних активів підприємством. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2019. Вип. 2. С. 67-71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2019_2_14

34. Тютюнник Я.В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства. Економіка та держава. 2021. № 4. С.

157-162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2021_4_29

35. Фінанси підприємств : підручник / В. В. Сокуренко, Д. В. Швець, С. М. Бортник, С. О. Ткаченко ; за заг. ред. В. В. Сокуренка. – 2-ге вид., допов. та перероб. – Харків: ХНУВС, 2022. – 292 с.

36. Фінанси підприємств. М. М. Бердар. Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.

37. Фінанси підприємств: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф.]; за заг. ред. Н. С. Ситник.- Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 402 с.

38. Фінанси підприємств : навч. посіб.: 2-ге вид., перероб. і доп. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.

39. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

40. Фінанси підприємств. А.М. Поддєрьогін, - К.: КНЕУ, 2004.- 546 с.

41. Шило В. П., Ільїна С. Б., Доровська С. С., Барабанова В. В. Фінанси підприємства. теоретично-практичний посібник. – Київ: ВД «Професіонал», 2006. – 288с.

42. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, 2-ге вид. К.: Каравела, 2021. 348 с.

43. Чубка О.М., Рудницька О.М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств. *Вісник «Проблеми економіки та управління»*. Львів: Вид-во НУ ЛП, 2019. Вип. 640. С. 440 – 445.

44. Офіційний сайт ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». URL: https://ukraine.arcelormittal.com/ (дата звернення: 14.03.2025).

45. Офіційна звітність компанії ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». URL: https://clarity-project.info/edr/24432974/finances?current_year=2023 (дата звернення: 14.03.2025).

Додаток А

Склад і розміщення оборотних активів підприємства

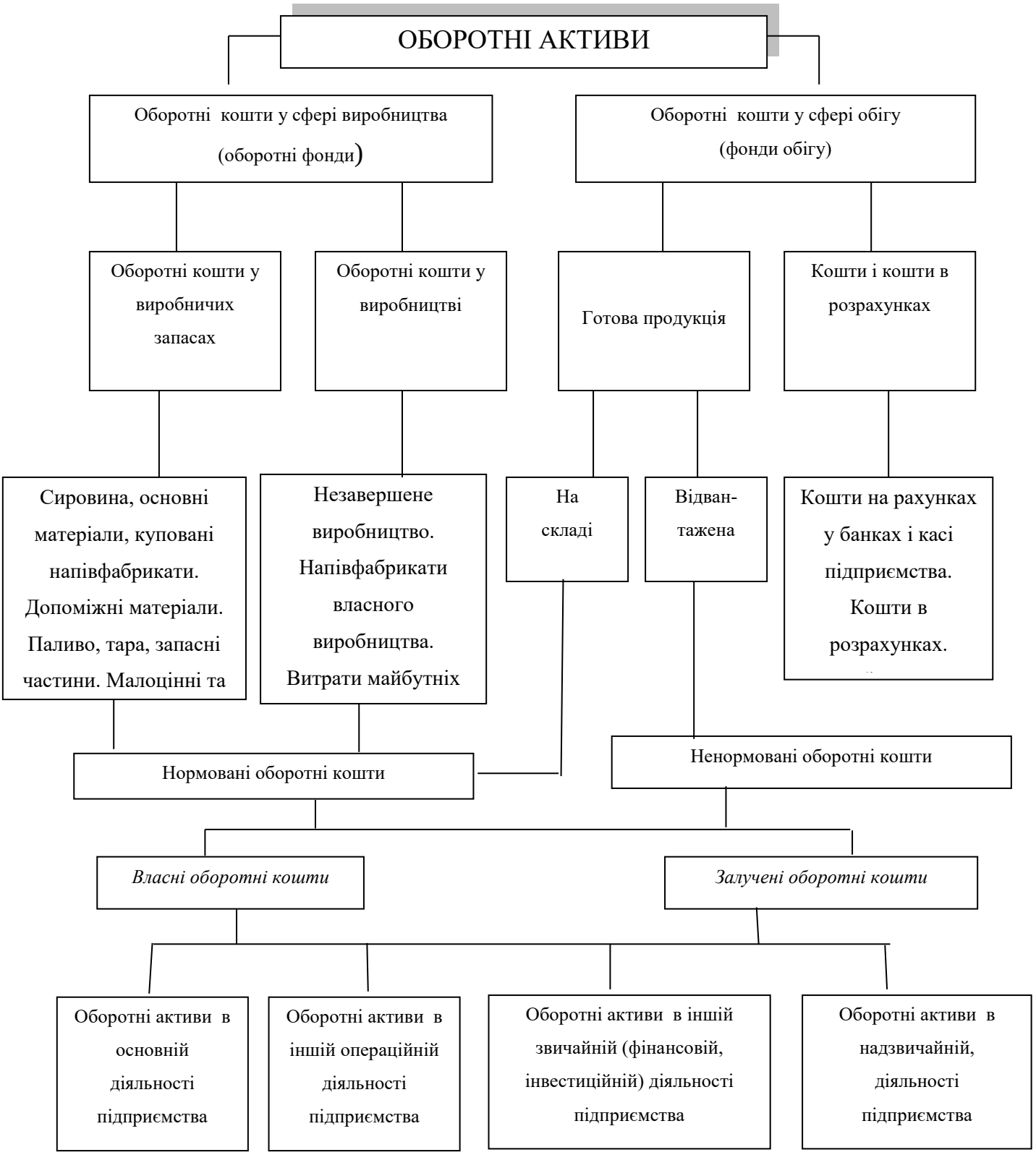

-

Додаток А1

Класифікація оборотних активів підприємства по основним ознакам

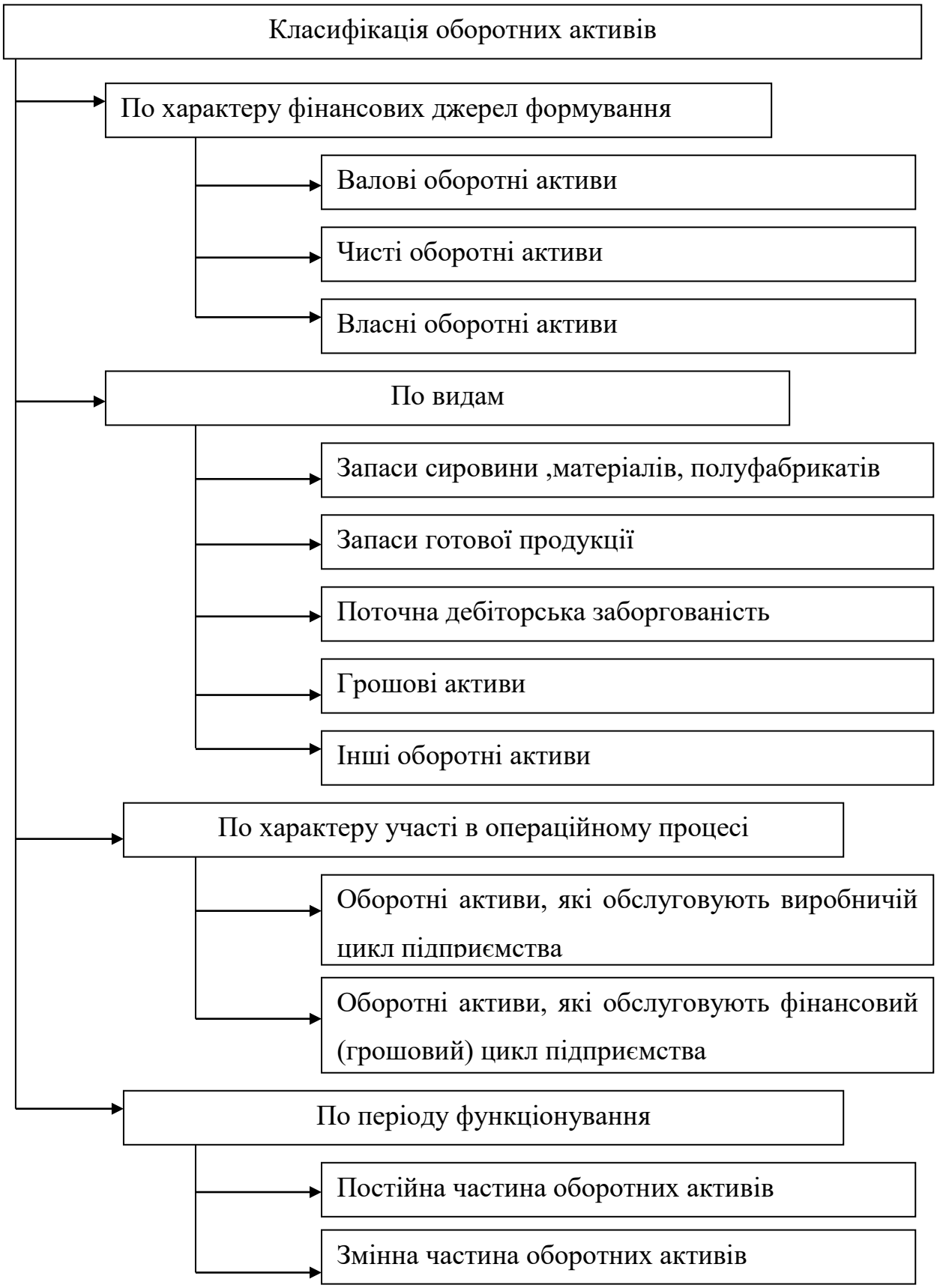

Додаток Б

Таблиця 1. Етапи аналізу оборотних активів промислового підприємства

Етап аналізу	Мета	Методи	Показники
Попередня оцінка та горизонтальний аналіз	Визначення загальної динаміки та структурних зрушень у складі оборотних активів.	Розрахунок абсолютних та відносних відхилень кожного елемента оборотних активів за аналізовані періоди. Побудова таблиць та графіків для візуалізації змін.	Темпи зростання (зниження) загального обсягу оборотних активів та їхніх окремих складових.
Вертикальний (структурний) аналіз	Визначення питомої ваги кожного елемента в загальному обсязі оборотних активів та оцінка їхньої структури.	Розрахунок питомої ваги кожного виду оборотних активів (запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти тощо) у загальній сумі. Порівняння структурних зрушень у динаміці.	Питома вага запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів у загальній сумі оборотних активів.
Аналіз показників ефективності використання оборотних активів	Оцінка швидкості обороту та ефективності генерування доходу оборотними активами	Розрахунок та аналіз коефіцієнтів оборотності (Показує кількість оборотів оборотних активів за аналізований період. Чим вище показник, тим ефективніше використовуються оборотні активи) та рентабельності (Характеризує ефективність використання оборотних активів підприємства для отримання прибутку. Він показує, скільки прибутку припадає на 1 гривню оборотних активів. Високий показник Роа свідчить про ефективне використання оборотних коштів)	$Коб. = \frac{РП}{S}$ Тривалість одного обороту (період обороту) оборотних активів (Тоб): $Тоб = \frac{360}{Коб.}$, Показує, скільки днів потрібно для здійснення одного повного обороту оборотних активів. Зменшення цього показника свідчить про покращення використання оборотних активів. Коефіцієнт завантаження оборотних активів (Кзав): $Кзав. = \frac{S}{РП}$, Обернений до коефіцієнта оборотності, показує, скільки оборотних активів припадає на одиницю реалізованої продукції. Рентабельність оборотних активів (Роа): $Роа = \frac{ЧП}{Соб} \times 100\%$,
Факторний аналіз	Визначення впливу окремих факторів на зміну результативних показників (наприклад, вплив зміни обсягу реалізації та коефіцієнта оборотності на прибуток)	Ланцюгові підстановки. Індексний метод. Метод абсолютних різниць.	Послідовна заміна базисних значень факторів на фактичні для розрахунку впливу кожного. Використання індексів для оцінки впливу факторів. Визначення впливу факторів шляхом розрахунку різниці між фактичними та базисними значеннями

Додаток Б 1

Таблиця 2. Аналіз окремих елементів оборотних активів

Структурний елемент оборотних активів	Етапи аналізу окремих елементів оборотних активів
Аналіз запасів	Оцінка структури та динаміки запасів. Розрахунок показників оборотності запасів (коефіцієнт оборотності запасів, період обороту запасів). Визначення оптимального рівня запасів та виявлення наднормативних або залежалих запасів. Аналіз причин утворення наднормативних запасів (недостатня реалізація, нераціональні закупівлі, погіршення виробничої дисципліни).
Аналіз дебіторської заборгованості	Оцінка розміру, складу та динаміки дебіторської заборгованості (за видами, термінами виникнення, термінами погашення). Розрахунок показників оборотності дебіторської заборгованості (коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, середній термін інкасації). Аналіз частки сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Визначення причин виникнення простроченої дебіторської заборгованості (неплатоспроможність покупців, недоліки в системі контролю, недотримання договірних умов).
Аналіз грошових коштів та їх еквівалентів	Оцінка розміру та динаміки грошових коштів на рахунках і в касі. Аналіз структури грошових потоків (операційний, інвестиційний, фінансовий). Розрахунок показників достатності грошових коштів для покриття поточних зобов'язань (коефіцієнт абсолютної ліквідності). Визначення оптимального рівня грошових коштів для забезпечення платоспроможності та уникнення надлишкових залишків, що не приносять доходу.

Додаток В

Підходи до фінансування оборотних активів

Підхід	Сутність	Особливості	Застосування
Консервативний (агресивний)	Цей підхід передбачає максимальне використання власних джерел фінансування для покриття як постійної, так і значної частини змінної потреби в оборотних активах. Позикові кошти залучаються мінімально і лише для покриття пікових потреб.	Висока фінансова стійкість: Підприємство менш залежить від зовнішніх кредиторів. Низький фінансовий ризик: Знижується ризик неплатоспроможності через неможливість погасити позики. Низька рентабельність власного капіталу: Зайві власні кошти, що не використовуються ефективно, можуть знижувати показник рентабельності	Переважно застосовується підприємствами з високою толерантністю до ризику, стабільними грошовими потоками або тими, що мають обмежений доступ до зовнішнього фінансування.
Поміркований (компромісний)	Це найпоширеніший підхід, що передбачає фінансування постійної частини оборотних активів за рахунок власних джерел, а змінної (сезонної, тимчасової) – за рахунок короткострокових позикових коштів.	Оптимальний баланс ризику та прибутковості: Дозволяє підтримувати достатній рівень фінансової стійкості, водночас використовуючи ефект фінансового важеля. Гнучкість: Можливість оперативно адаптувати обсяги фінансування до потреб підприємства.	Найбільш поширений підхід для більшості підприємств, оскільки він дозволяє ефективно управляти оборотним капіталом.
Агресивний (ризиковий)	Передбачає максимальне використання короткострокових позикових коштів для фінансування значної частини оборотних активів, включаючи частину постійної потреби. Власні джерела використовуються мінімально	Низька фінансова стійкість: Висока залежність від зовнішніх джерел та ризик неплатоспроможності. Високий фінансовий ризик: Зростає ризик неможливості погашення короткострокових зобов'язань. Висока потенційна рентабельність власного капіталу: За умови ефективного використання позикових коштів та високої рентабельності оборотних активів, цей підхід може забезпечити вищу віддачу на власний капітал.	Може бути виправданий для підприємств, що працюють у галузях з високою рентабельністю, швидким оборотом, або для тих, що знаходяться на етапі активного зростання і мають обмежений власний капітал, але готові до високих ризиків.

Додаток Г

Фінансова звітність за 2021рік [45]

Дата звіту	25.02.2022
Період	2021 рік, 12 міс
Бухгалтер	Плічко Сергій Анатолійович
КАТОТТГ	UA12060170010378670
Кількість працівників	18 747

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	380 563.00	348 344.00
первісна вартість	1001	697 391.00	741 110.00
накопичена амортизація	1002	316 828.00	392 766.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	5 924 460.00	7 891 253.00
Основні засоби	1010	51 996 100.00	51 945 454.00
первісна вартість	1011	118 481 756.00	122 510 787.00
знос	1012	66 485 656.00	70 565 333.00
Інвестиційна нерухомість	1015	2 635.00	2 395.00
первісна вартість	1016	7 638.00	7 638.00
знос	1017	5 003.00	5 243.00
Усього за розділом I	1095	58 303 758.00	60 187 446.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	7 438 127.00	14 495 239.00
Виробничі запаси	1101	3 426 006.00	7 998 966.00
Незавершене виробництво	1102	2 833 168.00	4 277 458.00
Готова продукція	1103	1 178 953.00	2 218 815.00
Товари	1104	0.00	
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	19 143 229.00	25 804 212.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	253 113.00	277 089.00
з бюджетом	1135	1 935 478.00	3 328 865.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	306 075.00	221 747.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Г роші та їх еквіваленти	1165	867 691.00	1 374 859.00
Готівка	1166	6.00	1.00
Рахунки в банках	1167	867 685.00	1 374 858.00
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	4 061.00
Інші оборотні активи	1190	102 085.00	107 457.00
Усього за розділом II	1195	30 045 798.00	45 613 529.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	88 349 556.00	105 800 975.00

Продовження додатку Г

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 859 533.00	3 859 533.00
Додатковий капітал	1410	26 321 103.00	26 387 986.00
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	26 321 103.00	26 387 986.00
Резервний капітал	1415	578 930.00	578 930.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	30 119 720.00	45 725 551.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	60 879 286.00	76 552 000.00
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов’ язання	1500	2 365 594.00	2 204 257.00
Пенсійні зобов’язання	1505	2 846 473.00	2 602 636.00
Довгострокові кредити банків	1510	2 327 942.00	982 015.00
Інші довгострокові зобов’язання	1515	497 962.00	305 481.00
Довгострокові забезпечення	1520	1 566 615.00	1 264 851.00
Усього за розділом II	1595	9 604 586.00	7 359 240.00
Ш. Поточні зобов’язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов’язаннями	1610	2 581 278.00	2 603 932.00
товари, роботи, послуги	1615	8 196 186.00	13 934 490.00
розрахунками з бюджетом	1620	596 609.00	527 343.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	353 940.00	260 035.00
розрахунками зі страхування	1625	165 625.00	187 189.00
розрахунками з оплати праці	1630	780 690.00	893 734.00
за одержаними авансами	1635	486 261.00	941 219.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	8 257.00	12 356.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов’язання	1690	5 050 778.00	2 789 472.00
Усього за розділом III	1695	17 865 684.00	21 889 735.00
IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	88 349 556.00	105 800 975.00

Додаток Г1

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
Фінансові результати
2021 рік

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	109 303 155.00	63 496 684.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	74 561 304.00	58 845 530.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	34 741 851.00	4 651 154.00
Інші операційні доходи	2120	521 083.00	324 998.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Адміністративні витрати	2130	3 511 390.00	2 159 849.00
Витрати на збут	2150	109 339.00	48 092.00
Інші операційні витрати	2180	605 870.00	701 915.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	31 036 335.00	2 066 296.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	195 131.00	22 373.00
Інші доходи	2240		0.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	542 670.00	1 240 995.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270		0.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	30 688 796.00	847 674.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-5 472 728.00	-106 772.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	25 216 068.00	740 902.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Інший сукупний дохід	2445	81 564.00	-600 922.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	81 564.00	-600 922.00
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455	14 681.00	-108 166.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	66 883.00	-492 756.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	25 282 951.00	248 146.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	58 260 579.00	37 699 727.00
Витрати на оплату праці	2505	5 041 382.00	4 625 350.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	1 091 328.00	1 006 207.00
Амортизація	2515	7 095 202.00	7 740 263.00
Інші операційні витрати	2520	11 060 877.00	9 172 536.00
Разом	2550	82 549 368.00	60 244 083.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	3 859 533 000.00	3 859 533 000.00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	3 859 533 000.00	3 859 533 000.00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	6.53	0.19
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	6.53	0.19
Дивіденди на одну просту акцію	2650	2.49	0.00

Додаток Г2

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
Рух коштів у результаті операційної діяльності
2021 рік

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	106 834 087.00	69 357 277.00
Повернення податків і зборів	3005	6 377 944.00	6 471 575.00
у тому числі податку на додану вартість	3006	6 377 594.00	6 221 953.00
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011		0.00
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	941 219.00	486 261.00
Надходження від повернення авансів	3020	3 236.00	16 940.00
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	55 532.00	22 373.00
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	27 899.00	8 908.00
Надходження від операційної оренди	3040	359 968.00	259 163.00
Інші надходження	3095	315 266.00	426 901.00
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	79 621 196.00	51 483 412.00
Праці	3105	3 937 203.00	3 647 644.00
Відрахувань на соціальні заходи	3110	1 428 439.00	1 315 183.00
Зобов'язань з податків і зборів	3115	7 709 933.00	1 358 712.00
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	5 742 650.00	280 000.00
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117		0.00
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	1 967 283.00	1 078 712.00
Витрачання на оплату авансів	3135	277 089.00	253 113.00
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	32 713.00	27 096.00
Інші витрачання	3190	618 218.00	732 037.00
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	21 290 360.00	18 232 201.00

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200		1 429.00
необоротних активів	3205	31 938.00	6 641.00
необоротних активів	3260	8 567 032.00	5 681 344.00
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-8 535 094.00	-5 673 274.00

Рух коштів у результаті фінансової діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Погашення позик	3350	1 252 494.00	1 264 124.00
Сплату дивідендів	3355	9 610 237.00	10 765 807.00
Витрачання на сплату відсотків	3360		0.00
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	1 299 266.00	846 149.00
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-12 161 997.00	-12 876 080.00
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	593 269.00	-317 153.00
Залишок коштів на початок року	3405	867 691.00	1 005 218.00
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-86 101.00	179 626.00
Залишок коштів на кінець року	3415	1 374 859.00	867 691.00

Додаток Д

Фінансова звітність за 2022 рік [45]

дата звіту	28.02.2023
Період	2022 рік, 12 міс
Бухгалтер	Плічко Сергій Анатолійович
КАТОТТГ	UA12060170010378670
Кількість працівників	17 221

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
2022 рік
Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	348 344.00	105 935.00
первісна вартість	1001	741 110.00	742 072.00
накопичена амортизація	1002	392 766.00	636 137.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7 891 253.00	3 875 963.00
Основні засоби	1010	51 945 454.00	18 996 729.00
первісна вартість	1011	122 510 787.00	125 500 198.00
знос	1012	70 565 333.00	106 503 469.00
Інвестиційна нерухомість	1015	2 395.00	715.00
первісна вартість	1016	7 638.00	7 128.00
знос	1017	5 243.00	6 413.00
Усього за розділом I	1095	60 187 446.00	22 979 342.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	14 495 239.00	14 021 719.00
Виробничі запаси	1101	7 998 966.00	6 416 427.00
Незавершене виробництво	1102	4 277 458.00	6 893 670.00
Готова продукція	1103	2 218 815.00	711 622.00
Товари	1104	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	25 804 212.00	7 486 969.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	277 089.00	157 981.00
з бюджетом	1135	3 328 865.00	6 515 960.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	221 747.00	241 050.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Г роші та їх еквіваленти	1165	1 374 859.00	954 053.00
Готівка	1166	1.00	
Рахунки в банках	1167	1 374 858.00	954 053.00
Витрати майбутніх періодів	1170	4 061.00	
Інші оборотні активи	1190	107 457.00	325 687.00
Усього за розділом II	1195	45 613 529.00	29 703 419.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	105 800 975.00	52 682 761.00

Продовження додатку Д

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 859 533.00	3 859 533.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	26 387 986.00	27 058 029.00
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	26 387 986.00	27 058 029.00
Резервний капітал	1415	578 930.00	578 930.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	45 725 551.00	-3 283 553.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	76 552 000.00	28 212 939.00
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов’ язання	1500	2 204 257.00	
Пенсійні зобов’язання	1505	2 602 636.00	1 820 270.00
Довгострокові кредити банків	1510	982 015.00	2 475 694.00
Інші довгострокові зобов’язання	1515	305 481.00	265 115.00
Довгострокові забезпечення	1520	1 264 851.00	1 485 275.00
Усього за розділом II	1595	7 359 240.00	6 046 354.00
Ш. Поточні зобов’язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов’язаннями	1610	2 603 932.00	2 536 382.00
товари, роботи, послуги	1615	13 934 490.00	9 152 068.00
розрахунками з бюджетом	1620	527 343.00	68 286.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	260 035.00	
розрахунками зі страхування	1625	187 189.00	185 274.00
розрахунками з оплати праці	1630	893 734.00	849 775.00
за одержаними авансами	1635	941 219.00	837 036.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	12 356.00	8 115.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов’язання	1690	2 789 472.00	4 786 532.00
Усього за розділом III	1695	21 889 735.00	18 423 468.00
IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	105 800 975.00	52 682 761.00

Додаток Д1

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
Фінансові результати
2022 рік

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	43 818 410.00	109 303 155.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	55 829 721.00	74 561 304.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090		34 741 851.00
збиток	2095	12 011 311.00	
Інші операційні доходи	2120	596 185.00	521 083.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	1 805 121.00	3 511 390.00
Витрати на збут	2150	42 846.00	109 339.00
Інші операційні витрати	2180	797 304.00	605 870.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		31 036 335.00
збиток	2195	14 060 397.00	
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	25 141.00	195 131.00
Інші доходи	2240		0.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	1 155 305.00	542 670.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270	36 169 884.00	0.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		30 688 796.00
збиток	2295	51 360 445.00	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	2 351 341.00	-5 472 728.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		25 216 068.00
збиток	2355	49 009 104.00	

Продовження додатоку Д1

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Інший сукупний дохід	2445	817 125.00	81 564.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	817 125.00	81 564.00
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455	147 082.00	14 681.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	670 043.00	66 883.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-48 339 061.00	25 282 951.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	39 816 604.00	58 260 579.00
Витрати на оплату праці	2505	4 445 356.00	5 041 382.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	953 909.00	1 091 328.00
Амортизація	2515	6 172 806.00	7 095 202.00
Інші операційні витрати	2520	8 408 249.00	11 060 877.00
Разом	2550	59 796 924.00	82 549 368.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	3 859 533 000.00	3 859 533 000.00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	3 859 533 000.00	3 859 533 000.00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-12.70	6.53
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-12.70	6.53
Дивіденди на одну просту акцію	2650		2.49

Додаток Д2

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
Рух коштів у результаті операційної діяльності
2022 рік

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	64 094 614.00	106 834 087.00
Повернення податків і зборів	3005	4 744 769.00	6 377 944.00
у тому числі податку на додану вартість	3006	4 742 915.00	6 377 594.00
Цільового фінансування	3010		0.00
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011		0.00
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	837 036.00	941 219.00
Надходження від повернення авансів	3020	508 804.00	3 236.00
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	25 141.00	55 532.00
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	32 496.00	27 899.00
Надходження від операційної оренди	3040	727 246.00	359 968.00
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045		0.00
Надходження від страхових премій	3050		0.00
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055		0.00
Інші надходження	3095	245 348.00	315 266.00
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	58 650 117.00	79 621 196.00
Праці	3105	3 543 651.00	3 937 203.00
Відрахувань на соціальні заходи	3110	1 292 480.00	1 428 439.00
Зобов'язань з податків і зборів	3115	4 251 614.00	7 709 933.00
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	260 035.00	5 742 650.00
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117		0.00
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	3 991 579.00	1 967 283.00
Витрачання на оплату авансів	3135	157 981.00	277 089.00
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	94 511.00	32 713.00
Витрачання на оплату цільових внесків	3145		0.00
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150		0.00
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155		0.00
Інші витрачання	3190	576 118.00	618 218.00
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	2 648 982.00	21 290 360.00

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
необоротних активів	3205	3 707.00	31 938.00
необоротних активів	3260	2 400 044.00	8 567 032.00
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280		0.00
Інші платежі	3290		0.00
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-2 396 337.00	-8 535 094.00

Рух коштів у результаті фінансової діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від: Власного капіталу	3300		0.00
Отримання позик	3305	1 817 459.00	0.00
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310		0.00
Інші надходження	3340		0.00
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345		0.00
Погашення позик	3350	1 524 911.00	1 252 494.00
Сплату дивідендів	3355		9 610 237.00
Витрачання на сплату відсотків	3360		0.00
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	1 289 260.00	1 299 266.00
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370		0.00
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375		0.00
Інші платежі	3390		0.00
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-996 712.00	-12 161 997.00
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-744 067.00	593 269.00
Залишок коштів на початок року	3405	1 374 859.00	867 691.00
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	323 261.00	-86 101.00
Залишок коштів на кінець року	3415	954 053.00	1 374 859.00

Додаток Е

Фінансова звітність за 2023 рік [45]

Дата звіту	2024-02-28
Період	2023 рік, 12 міс
Бухгалтер	ЗАДОРОЖНИЙ ПАВЛО ВІКТОРОВИЧ
КАТОТТГ	UA12060170010378670
Кількість працівників	15065

Баланс (Звіт про фінансовий стан) Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	105 935.00	95 807.00
первісна вартість	1001	742 072.00	715 693.00
накопичена амортизація	1002	636 137.00	619 886.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3 875 963.00	6 765 595.00
Основні засоби	1010	18 996 729.00	18 468 194.00
первісна вартість	1011	125 500 198.00	128 437 676.00
знос	1012	106 503 469.00	109 969 482.00
Інвестиційна нерухомість	1015	715.00	681.00
первісна вартість	1016	7 128.00	7 500.00
знос	1017	6 413.00	6 819.00
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	22 979 342.00	25 330 277.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	14 021 719.00	10 842 192.00
Виробничі запаси	1101	6 416 427.00	5 788 371.00

Продавження додатку Е

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Незавершене виробництво	1102	6 893 670.00	3 700 672.00
Готова продукція	1103	711 622.00	1 353 149.00
Товари	1104	0.00	
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	7 486 969.00	6 071 880.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	157 981.00	383 028.00
з бюджетом	1135	6 515 960.00	3 137 632.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	241 050.00	246 524.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Г роші та їх еквіваленти	1165	954 053.00	523 938.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	954 053.00	523 938.00
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов’язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	325 687.00	496 247.00
Усього за розділом II	1195	29 703 419.00	21 701 441.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	52 682 761.00	47 031 718.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 859 533.00	3 859 533.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	27 058 029.00	26 672 914.00
Емісійний дохід	1411	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Накопичені курсові різниці	1412	27 058 029.00	26 672 914.00
Резервний капітал	1415	578 930.00	578 930.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-3 283 553.00	-15 094 583.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	28 212 939.00	16 016 794.00
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов’язання	1500	0.00	
Пенсійні зобов’язання	1505	1 820 270.00	2 119 824.00
Довгострокові кредити банків	1510	2 475 694.00	2 272 107.00
Інші довгострокові зобов’язання	1515	265 115.00	205 383.00
Довгострокові забезпечення	1520	1 485 275.00	1 801 248.00
Усього за розділом II	1595	6 046 354.00	6 398 562.00
III. Поточні зобов’язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов’язаннями	1610	2 536 382.00	6 412 711.00
товари, роботи, послуги	1615	9 152 068.00	9 339 115.00
розрахунками з бюджетом	1620	68 286.00	181 931.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	89 281.00
розрахунками зі страхування	1625	185 274.00	181 456.00
розрахунками з оплати праці	1630	849 775.00	856 814.00
за одержаними авансами	1635	837 036.00	1 251 274.00
Поточні забезпечення	1660	8 115.00	
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Інші поточні зобов’язання	1690	4 786 532.00	6 393 061.00
Усього за розділом III	1695	18 423 468.00	24 616 362.00
IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	52 682 761.00	47 031 718.00

Додаток Е1

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

2023 рік

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	41 848 635.00	43 818 410.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	50 635 909.00	55 829 721.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0.00	
збиток	2095	8 787 274.00	12 011 311.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов’язань	2105	0.00	
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0.00	
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0.00	
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0.00	
Інші операційні доходи	2120	429 403.00	596 185.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0.00	
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0.00	
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0.00	
Адміністративні витрати	2130	1 679 688.00	1 805 121.00
Витрати на збут	2150	33 255.00	42 846.00
Інші операційні витрати	2180	190 963.00	797 304.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0.00	

Продовження додатку Е1

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0.00	
збиток	2195	10 261 777.00	14 060 397.00
Дохід від участі в капіталі	2200	0.00	
Інші фінансові доходи	2220	48 123.00	25 141.00
Інші доходи	2240	0.00	
Дохід від благодійної допомоги	2241	0.00	
Фінансові витрати	2250	1 508 095.00	1 155 305.00
Втрати від участі в капіталі	2255	0.00	
Інші витрати	2270	36 169 884.00	
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0.00	
збиток	2295	11 721 749.00	51 360 445.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-89 281.00	2 351 341.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0.00	
збиток	2355	11 811 030.00	49 009 104.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Інший сукупний дохід	2445	-385 115.00	817 125.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-385 115.00	817 125.00
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455	147 082.00	
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-385 115.00	670 043.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-12 196 145.00	-48 339 061.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	34 485 128.00	39 816 604.00
Витрати на оплату праці	2505	3 587 893.00	4 445 356.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	746 877.00	953 909.00
Амортизація	2515	3 611 313.00	6 172 806.00
Інші операційні витрати	2520	7 568 379.00	8 408 249.00
Разом	2550	49 999 590.00	59 796 924.00

Додаток Е2

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
Рух коштів у результаті операційної діяльності
2023 рік

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	45 860 373.00	64 094 614.00
Повернення податків і зборів	3005	6 844 145.00	4 744 769.00
у тому числі податку на додану вартість	3006	6 843 871.00	4 742 915.00
Цільового фінансування	3010		0.00
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011		0.00
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	1 251 274.00	837 036.00
Надходження від повернення авансів	3020	7 526.00	508 804.00
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	48 123.00	25 141.00
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	92 324.00	32 496.00
Надходження від операційної оренди	3040	337 716.00	727 246.00
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045		0.00
Надходження від страхових премій	3050		0.00
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055		0.00
Інші надходження	3095	238 412.00	245 348.00
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	46 823 434.00	58 650 117.00
Праці	3105	2 843 229.00	3 543 651.00
Відрахувань на соціальні заходи	3110	1 243 589.00	1 292 480.00
Зобов'язань з податків і зборів	3115	929 405.00	4 251 614.00
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116		260 035.00
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117		0.00
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	929 405.00	3 991 579.00
Витрачання на оплату авансів	3135	383 028.00	157 981.00
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	21 795.00	94 511.00
Витрачання на оплату цільових внесків	3145		0.00
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150		0.00
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155		0.00
Інші витрачання	3190	672 690.00	576 118.00
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	1 762 723.00	2 648 982.00

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200		0.00
необоротних активів	3205	15 109.00	3 707.00
Надходження від отриманих: відсотків	3215		0.00
дивідендів	3220		0.00
Надходження від деривативів	3225		0.00
Надходження від погашення позик	3230		0.00
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235		0.00
Інші надходження	3250		0.00
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255		0.00
необоротних активів	3260	4 130 736.00	2 400 044.00
Виплати за деривативами	3270		0.00
Витрачання на надання позик	3275		0.00
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280		0.00
Інші платежі	3290		0.00
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-4 115 627.00	-2 396 337.00

Рух коштів у результаті фінансової діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від: Власного капіталу	3300		0.00
Отримання позик	3305	3 981 233.00	1 817 459.00
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310		0.00
Інші надходження	3340		0.00
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345		0.00
Погашення позик	3350	660 962.00	1 524 911.00
Сплату дивідендів	3355		0.00
Витрачання на сплату відсотків	3360		0.00
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	1 609 064.00	1 289 260.00
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370		0.00
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375		0.00
Інші платежі	3390		0.00
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	1 711 207.00	-996 712.00
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-641 697.00	-744 067.00
Залишок коштів на початок року	3405	954 053.00	1 374 859.00
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	211 582.00	323 261.00
Залишок коштів на кінець року	3415	523 938.00	954 053.00

Додаток Ж

Аналітичний баланс-нетто ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Розділи балансу	Базовий рік 2022рік						Темпи змін,% (4/2X100)	Поточний рік 2023рік				Темпи змін,%
	на початок		на кінець		відхилення			*на кінець*		*відхилення*		
Актив	**Сума, тис. грн**	**% до підсумку**	**Сума, тис. грн**	**% до підсумку**	**Сума, тис. грн (4-2)**	**% до підсумку (5-3)**		**Сума, тис. грн**	**% до підсумку**	**Сума, тис. грн (9-4)**	**% до підсумку**	
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**13**
1.Імобілізовані (необоротні активи)	60187446	56,89	22979342	43,62	-37208104	-13,27	38,18	25330277	53,86	2350935	+10,24	110,23
1.1. В т.ч.основні засоби по залишковій вартості	51945454	49,1	18996729	36,06	-32948725	-13,04	36	18468194	39,27	-528535	+3,21	97,22
2. Мобільні (оборотні активи)	45613529	43,10	29703419	56,38	-15910110	13,27	57	21701441	46,14	-8001978	-10,24	73,06
2.1. Виробничі запаси	14495239	13,7	14021719	26,62	-473520	12,92	65,12	10842192	23,05	-3179527	-3,57	77,32
2.2. Дебіторська заборгованість та інша	29631913	28,01	14401960	27,34	-15229953	-0,67	96,73	9839064	20,91	-4562896	-6,43	68,31
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти	1374859	1,30	954053	1,81	-420806	+0,51	48,6	523938	1,13	-430115	-0,68	54,91
2.4. Інші оборотні активи	107457	0,1	325687	0,61	+218230	+0,51	63,39	496247	1,05	+170560	+0,44	152,36
3. Витрати майбутніх періодів	4061	0,01	-	-	-4061	-0,01	303,08	-				
Баланс	**108800975**	**100**	**52682761**	**100**	**-53118214**	**-**	**49,79**	**47031718**	100	-6086496		88,54
Пасив												
4. Власний та прирівняний капітал	76552000	72,35	28212939	53,55	-48339061	-18,8	36,85	16016794	34,06	-12196145	-19,49	56,77
5. Позиковий капітал	29248975	27,65	24469882	46,45	-4779093	+18,8	83,66	31014924	65,94	+6545042	+19,49	126,75
5.1. Довгострокові зобов"язання	7359240	6,96	6046354	11,48	-1312886	+4,52	82,16	6398562	13,6	+352208	+2,12	105,83
5.2. Поточні зобов"язання	21889735	20,69	18423468	34,97	-3466267	+14,28	84,16	24616362	52,34	+6192894	+17,37	133,63
5.21. В т.ч. кредиторська заборгованість за товари,	19100263	18,05	13636938	25,89	-5463325	+7,84	74,39	18223301	38,75	+4586363	+12,86	133,63
5.22. В т.ч. інша поточна заборгованість	2789472	2,63	4786532	9,08	+1997060	+6,45	171,59	6393061	13,59	+1606529	+4,51	133,56
Баланс	108800975	100	52682761	100	**-53118214**		**49,79**	**47031718**	100	-5651043		89,27

Додаток И

Показники ліквідності та платоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» 2020 – 2023 рр.

Показник	Розрахунок згідно із П(С)БО України	Роки				Відхилення 2021-2020		Відхилення 2022-2021		Відхилення 2023-2022	
		2020	2021	2022	2023	+,-	%	+,-	%	+,-	%
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	код 1195 / код 1695	1,68	2,08	1,6	0,88	+,04	123,8	-0,48	76,92	-0,72	55
Коефіцієнт швидкої ліквідності	коди (1195 -1100) / код 1695	1,27	1,42	0,85	0,44	0,15	111,81	-0,57	59,85	-0,414	51,8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (термінової)	коди (1160 +1165) / код 1695	0,05	0,06	0,05	0,02	0,01	120	-0,008	83,33	-0,032	0,4

Додаток К

Показники фінансової стійкості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» 2020 – 2023 рр.

Показник	Формула розрахунку	Роки				Відхилення 2021-2020		Відхилення 2022-2021		Відхилення 2023-2022	
		2020	2021	2022	2023	+,-	%	+,-	%	+,-	%
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Валюта балансу	0,68	0,72	0,53	0,34	0,04	105	-0,19	73	-0,19	64
Коефіцієнт фінансування, (фінансової стабільності)	Власний капітал / Зобов'язання	2,21	0,26	1,15	0,52	-1,95	117	-2,74	442	-0,63	45
Коефіцієнт фінансової залежності	Всього пасивів / Власний капітал	1,45	1,38	1,86	2,94	-0,07	95	0,48	134	1,08	158